

BIJLAGE I
SAMENVATTING VAN DE PRODUCTKENMERKEN

1. NAAM VAN HET GENEESMIDDEL

FIRMAGON 80 mg poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie.

2. KWALITATIEVE EN KWANTITATIEVE SAMENSTELLING

Elke flacon bevat 80 mg degarelix (als acetaat). Na reconstitutie bevat elke ml oplossing 20 mg degarelix.

Voor de volledige lijst van hulpstoffen, zie rubriek 6.1.

3. FARMACEUTISCHE VORM

Poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie

Poeder: wit tot gebroken wit poeder

Oplosmiddel: heldere, kleurloze oplossing

4. KLINISCHE GEGEVENS

4.1 Therapeutische indicaties

FIRMAGON is een gonadotrophin releasing hormone (GnRH)-antagonist voor de behandeling van volwassen mannelijke patiënten met hormoonafhankelijke prostaatkanker in een vergevorderd stadium.

4.2 Dosering en wijze van toediening

Dosering

Aanvangsdosis	Onderhoudsdosis – maandelijkse toediening
240 mg toe te dienen door middel van twee opeenvolgende subcutane injecties van elk 120 mg	80 mg toe te dienen door middel van één subcutane injectie

De eerste onderhoudsdosis dient één maand na de aanvangsdosis toegediend te worden.

Het therapeutisch effect van degarelix dient gemonitord te worden op basis van klinische parameters en de serumspiegel van het prostaatspecifiek antigeen (PSA). Klinisch onderzoek heeft aangetoond dat er direct na toediening van de aanvangsdosis onderdrukking van testosteron (T) optreedt. Bij 96% van de patiënten is de serumtestosteronspiegel na drie dagen zodanig dat er sprake is van medische castratie ($T \leq 0,5$ ng/ml). Na een maand is dit 100%. Bij langetermijnbehandeling met de onderhoudsdosering gedurende maximaal een jaar is gebleken dat de testosteronspiegel bij 97% van de patiënten laag blijft ($T \leq 0,5$ ng/ml).

Indien de klinische respons van de patiënt suboptimaal is, dient bevestigd te worden dat de serumspiegels van testosteron voldoende onderdrukt worden.

Aangezien degarelix geen testosteronpieken veroorzaakt, is het niet nodig om bij aanvang van de behandeling een preventief anti-androgeen te gebruiken.

Speciale patiëntgroepen

Ouderen, lever- en nierpatiënten:

Het is niet nodig de dosering aan te passen voor ouderen of voor patiënten met een lichte of matige lever- of nieraandoening (zie rubriek 5.2). Er is geen onderzoek verricht naar patiënten met ernstige lever- of nieraandoeningen. Bij deze patiënten is daarom voorzichtigheid geboden (zie rubriek 4.4).

Pediatrische patiënten

Er is geen relevante toepassing van FIRMAGON bij kinderen en adolescenten voor de behandeling van volwassen mannelijke patiënten met hormoonafhankelijke prostaatkanker in een vergevorderd stadium.

Wijze van toediening

FIRMAGON dient voor toediening te worden gereconstitueerd. Voor instructies over reconstitutie en toediening, zie rubriek 6.6.

FIRMAGON is UITSLUITEND voor subcutaan gebruik, niet voor intraveneuze toediening. Intramusculaire toediening wordt niet aangeraden omdat daarnaar geen onderzoek is verricht.

FIRMAGON wordt toegediend door middel van een subcutane injectie in de buikstreek. De plaats van injectie dient periodiek te variëren. De injecties dienen te worden toegediend op een plek waar de patiënt geen druk ervaart, bijv. niet te dicht bij de tailleband of riem, en niet te dicht bij de ribben.

4.3 Contra-indicaties

Overgevoeligheid voor de werkzame stof of voor één van de in rubriek 6.1 vermelde hulpstoffen.

4.4 Bijzondere waarschuwingen en voorzorgen bij gebruik

Effect op QT/QTc interval

Langetermijnbehandeling met androgeendeprivatie kan een verlenging van het QT-interval tot gevolg hebben. In een vergelijkend onderzoek van FIRMAGON met leuproreline werden periodiek (maandelijks) electrocardiogrammen (ECG's) uitgevoerd, waarbij voor beide therapieën bij ongeveer 20% van de patiënten een QT/QTc-interval van meer dan 450 msec werd aangetoond en 500 msec bij 1% van de degarelix patiënten respectievelijk 2% van de leuproreline patiënten (zie rubriek 5.1).

Er is geen onderzoek verricht naar FIRMAGON bij patiënten met een gecorrigeerd QT-interval >450 msec, bij patiënten met een voorgeschiedenis van of risico van torsades de pointes; en bij patiënten met concomiterende geneesmiddelen die het QT-interval zouden kunnen verlengen. Daarom dient bij dergelijke patiënten de benefit/risk ratio zorgvuldig te worden afgewogen (zie rubrieken 4.5 en 4.8).

Een gedetailleerde QT-studie heeft aangetoond dat degarelix geen intrinsiek effect op het QT/QTc-interval heeft (zie rubriek 4.8).

Leverfunctiestoornissen

Patiënten met een vermoedelijke of bekende leveraandoening zijn niet onderzocht in klinische onderzoeken met degarelix. Er is een lichte, tijdelijke toename van ALT en AST geconstateerd. Deze vielen niet samen met een toename van bilirubine of klinische symptomen. Het monitoren van de leverfunctie bij patiënten met een vermoedelijke of bekende leveraandoening wordt geadviseerd tijdens de behandeling. De farmacokinetiek van degarelix is onderzocht na eenmalige intraveneuze toediening bij personen met licht tot matige leverfunctiestoornis (zie rubriek 5.2).

Nierfunctiestoornissen

Degarelix is niet onderzocht bij patiënten met ernstige nierfunctiestoornissen en voorzichtigheid is daarom geboden.

Overgevoeligheid

Er is geen onderzoek naar degarelix verricht bij patiënten met een voorgeschiedenis van zware, onbehandelde astma, anafylactische reacties en ernstige netelroos of angio-oedeem.

Veranderingen in botdichtheid

In de medische literatuur wordt melding gemaakt van een verminderde botdichtheid bij mannen die een orchidectomie ondergaan hebben of die behandeld zijn met een GnRH-agonist. Lange periodes van

testosterononderdrukking bij mannen zullen naar verwachting gevolgen hebben voor de botdichtheid. De botdichtheid is niet gemeten tijdens de behandeling met degarelix.

Glucosetolerantie

Bij mannen die een orchidectomie hebben ondergaan of die behandeld zijn met een GnRH-agonist is een vermindering van de glucosetolerantie geconstateerd. Er kan een ontwikkeling of verergering van diabetes optreden; bij diabetespatiënten kan het daarom nodig zijn de bloedsuikerspiegel regelmatig te controleren indien zij androgeendeprivatie therapie ondergaan. Het effect van degarelix op insuline- en glucosespiegels is niet onderzocht.

Cardiovasculaire aandoeningen

In de medische literatuur wordt melding gemaakt van cardiovasculaire aandoeningen, zoals een hersen- of hartinfarct, bij patiënten die androgeendeprivatietherapie ondergaan. Daarom moeten alle cardiovasculaire risicofactoren in acht worden genomen.

4.5 Interacties met andere geneesmiddelen en andere vormen van interactie

Er is geen officieel onderzoek verricht naar de interacties tussen geneesmiddelen.

Omdat androgeendeprivatie therapie het QTc-interval kan verlengen dient gelijktijdig gebruik van degarelix en geneesmiddelen waarvan bekend is dat zij het QTc-interval verlengen of geneesmiddelen die torsades de pointes kunnen induceren zoals Klasse IA-geneesmiddelen (bijv. kinidine, disopyramide) of Klasse III-geneesmiddelen (bijv. amiodaron, sotalol, dofetilide, ibutilide), anti-aritmie geneesmiddelen, methadon, moxifloxacin, anti-psychotica, etc. zorgvuldig afgewogen te worden (zie rubriek 4.4).

Degarelix is geen substraat voor het menselijke CYP450-systeem. Het is niet aangetoond dat degarelix *in vitro* in grote mate CYP1A2, CYP2C8, CYP2C9, CYP2C19, CYP2D6, CYP2E1 of CYP3A4/5 induceert of remt. Het is daarom ook niet waarschijnlijk dat er zich in de stofwisseling een klinisch significante farmacokinetische interactie tussen geneesmiddelen voordoet die is gerelateerd aan deze iso-enzymen.

4.6 Vruchtbaarheid, zwangerschap en borstvoeding

Zwangerschap en borstvoeding

Er is geen relevante toepassing van FIRMAGON bij vrouwen.

Vruchtbaarheid

FIRMAGON kan de vruchtbaarheid van de man remmen zo lang als testosteron onderdrukt wordt.

4.7 Beïnvloeding van de rijvaardigheid en het vermogen om machines te bedienen

FIRMAGON heeft geen of een verwaarloosbare invloed op de rijvaardigheid en op het vermogen om machines te bedienen. Vermoeidheid en duizeligheid zijn echter veel voorkomende bijwerkingen die de rijvaardigheid of het vermogen machines te bedienen kunnen beïnvloeden.

4.8 Bijwerkingen

Samenvatting van het veiligheidsprofiel

De meest voorkomende bijwerkingen tijdens de behandeling met degarelix die naar voren kwamen in het fase III-bevestigingsonderzoek (N=409) waren te wijten aan de verwachte fysiologische effecten van de onderdrukking van testosteron, waaronder opvliegers, gewichtstoename (gemeld bij respectievelijk 25% en 7% van de patiënten die gedurende één jaar behandeld werden), of bijwerkingen op de plaats van injectie. Enkele uren na toediening werd melding gemaakt van voorbijgaande rillingen, koorts en griepachtige ziekte (bij respectievelijk 3%, 2% en 1% van de patiënten).

De gemelde bijwerkingen op de plaats van injectie waren met name pijn en erytheem, respectievelijk gemeld bij 28% en 17% van de patiënten. Minder vaak werd er melding gemaakt van zwelling (6%), plaatselijke verharding (4%) en knobbels (3%). Van deze bijwerkingen was vooral sprake bij de aanvangsdosis. Tijdens

de onderhoudsbehandeling met de 80 mg dosis was de incidentie van deze bijwerkingen per 100 injecties: 3 voor pijn en <1 voor erytheem, zwelling, knobbels en verharding. De gemelde bijwerkingen waren grotendeels tijdelijk, van lichte tot matige intensiteit en leidden nauwelijks tot het beëindigen van de behandeling (<1%). Ernstige reacties op de plaats van injectie, zoals injectieplaatsinfectie, injectieplaatsabces of injectieplaatsnecrose waarvoor chirurgisch ingrijpen of drainage nodig kan zijn, zijn zeer zelden gemeld.

Bijwerkingentabel

De frequentie van onderstaande bijwerkingen is gemeten volgens de volgende conventie:

Zeer vaak ($\geq 1/10$); vaak ($\geq 1/100$, $< 1/10$); soms ($\geq 1/1.000$, $< 1/100$), zelden ($\geq 1/10.000$, $< 1/1.000$) en zeer zelden ($< 1/10.000$). Binnen iedere frequentiegroep worden bijwerkingen gerangschikt naar afnemende ernst.

Tabel 1: Frequentie van bijwerkingen zoals gerapporteerd bij 1259 patiënten behandeld gedurende een totaal van 1781 patiëntenjaren (fase II- en III-studies) en uit postmarketingrapportages

MedDRA systeem/orgaanklasse (SOC)	Zeer vaak	Vaak	Soms	Zelden
Bloed- en lymfestelselaandoeningen		Anemie*		Neutropene koorts
Immuunsysteemaandoeningen			Overgevoeligheid	Anafylactische reactie
Voedings- en stofwisselingsstoornissen		Gewichtstoename*	Hyperglykemie/Diabetes mellitus, verhoogd cholesterol, gewichtsafname, verminderde eetlust, veranderingen in bloedcalcium	
Psychische stoornissen		Insomnia	Depressie, verminderd libido*	
Zenuwstelselaandoeningen		Duizeligheid, hoofdpijn	Psychische stoornissen, hypoaesthesia	
Oogaandoeningen			Troebel zicht	
Hartaandoeningen			Hartritmestoornissen (incl. atriumfibrilleren), hartkloppingen, QT-verlenging* (zie rubrieken 4.4 en 4.5)	Myocardinfarct, hartfalen
Bloedvataandoeningen	Opvliegers*		Hypertensie, vasovagale reactie (incl. hypotensie)	
Ademhalingsstelsel-, borstkas- en mediastinumaandoeningen			Dyspnoe	
Maagdarmstelselaandoeningen		Diarree, misselijkheid	Obstipatie, braken, buikpijn, buikklachten, droge mond	

Lever- en galaandoeningen		Verhoogde levertransaminase	Verhoogd bilirubine, verhoogd alkalisch fosfatase	
Huid- en onderhuidaandoeningen		Hyperhidrosis (incl. nachtelijk zweten)*, uitslag	Urticaria, huid knobbels, alopecia, pruritus, erytheem	
Skeletspierstelsel- en bindweefsel-aandoeningen		Pijn en klachten van het bewegingsapparaat	Osteoporose/osteopenie, artralgie, spierzwakte, spierspasmen, zwelling/stijfheid van de gewrichten	
Nier- en urinewegaandoeningen			Pollakisurie, mictiedrang, dysuria, nocturia, nierbeschadiging, incontinentie	
Voortplantingsstelsel- en borstaandoeningen		Gynaecomastie*, testiculaire atrofie*, impotentie	Testiculaire pijn, pijnlijke borsten, bekkenpijn, irritatie van de genitaliën, uitblijven van de ejaculatie	
Algemene aandoeningen en toedieningsplaatsstoornissen	Bijwerkingen rond injectieplaats	Rillingen, pyrexie, vermoeidheid*, griepachtige ziekte	Malaise, perifeer oedeem	

*Bekende fysiologische gevolgen van testosterononderdrukking

Beschrijving van geselecteerde bijwerkingen

Veranderingen in laboratoriumparameters

Veranderingen in de laboratoriumwaarden die tijdens één behandeljaar tijdens het fase III bevestigingsonderzoek (N=409) werden geconstateerd waren vergelijkbaar voor degarelix en een GnRH-agonist (leuproreline) die als comparator werd gebruikt. Bij 2-6% van de patiënten die vóór de behandeling normale waarden hadden en met beide geneesmiddelen behandeld zijn, werden aanzienlijk afwijkende levertransaminasewaarden (ALT, AST en GGT) geconstateerd (>3*ULN). Een aanzienlijke afname werd na behandeling met beide geneesmiddelen geconstateerd in de hematologische waarden hematocriet ($\leq 0,37$) en hemoglobine (≤ 115 g/l) bij respectievelijk 40% en 13-15% van de patiënten die voorafgaand aan de behandeling normale waarden hadden. Het is onbekend in hoeverre deze afname van hematologische waarden veroorzaakt wordt door de onderliggende prostaatcancer en in hoeverre het een gevolg is van de androgeendeprivatie therapie. Bij resp. 6%, 2% en 15% van met degarelix behandelde patiënten en resp. 3%, 2% en 14% van de patiënten die met leuproreline waren behandeld werden duidelijk afwijkende waarden van kalium ($\geq 5,8$ mmol/l), creatinine (≥ 177 μ mol/l) en BUN ($\geq 10,7$ mmol/l) gezien bij patiënten die voorafgaand aan de behandeling normale waarden hadden.

Veranderingen in ECG metingen

Veranderingen in de ECG metingen die tijdens één behandeljaar tijdens het fase III bevestigingsonderzoek (N=409) werden geconstateerd waren vergelijkbaar voor degarelix en een GnRH-agonist (leuproreline) die als comparator werd gebruikt. Drie (<1%) van de 409 patiënten in de degarelix groep en vier (2%) van 201 patiënten in de leuproreline 7,5 mg groep, hadden een QTcF ≥ 500 msec. Van het begin tot het eind van het onderzoek bedroeg de gemiddelde verandering van QTcF 12,0 msec voor degarelix en 16,7 msec voor leuproreline.

Het ontbreken van een intrinsiek effect van degarelix op cardiale repolarisatie (QTcF), hartslag, AV-geleiding, cardiale depolarisatie, of T of U golf morfologie is bevestigd in een gedetailleerde QT-studie bij gezonde vrijwilligers (N=80). Er werd gedurende 60 minuten een i.v. infuus met degarelix gegeven, waarbij

een gemiddelde C_{max} van 222 ng/ml werd bereikt, wat ongeveer 3-4 keer de C_{max} is die tijdens behandeling van prostaatcancer wordt bereikt.

Melding van vermoedelijke bijwerkingen

Het is belangrijk om na toelating van het geneesmiddel vermoedelijke bijwerkingen te melden. Op deze wijze kan de verhouding tussen voordelen en risico's van het geneesmiddel voortdurend worden gevolgd. Beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg wordt verzocht alle vermoedelijke bijwerkingen te melden via het nationale meldsysteem zoals vermeld in [aanhangsel V](#).

4.9 Overdosering

Er bestaat geen klinische ervaring met de gevolgen van een acute overdosis van degarelix. Bij een overdosis dient de patiënt gecontroleerd te worden en indien nodig dient een geschikte behandeling te worden toegepast.

5. FARMACOLOGISCHE EIGENSCHAPPEN

5.1 Farmacodynamische eigenschappen

Farmacotherapeutische categorie: Endocriene therapie, overige hormoonantagonisten en verwante stoffen, ATC-code: L02BX02

Werkingsmechanisme

Degarelix is een selectieve gonadotrophin releasing hormone (GnRH)-antagonist die zich competitief en reversibel aan de GnRH-receptoren in de hypofyse bindt. Dit veroorzaakt een snelle afname van de gonadotrofines, luteïniserend hormoon (LH) en follikel stimulerend hormoon (FSH), waardoor de testosteron(T)-afscheiding door de teelballen afneemt. Van prostaatkarcinoom is bekend dat het gevoelig is voor androgenen en reageert op een behandeling waarbij de bron van de androgenen wordt verwijderd. In tegenstelling tot GnRH-agonisten veroorzaken GnRH-antagonisten na aanvang van de behandeling geen LH-piek met achtereenvolgende testosteronpiek/stimulatie van de tumor en mogelijke symptomatische opvlamming.

Een enkelvoudige dosis van 240 mg degarelix gevolgd door een maandelijkse onderhoudsdosis van 80 mg, zorgt al gauw voor een afname in de concentratie LH, FSH en vervolgens testosteron. De serumconcentratie dihydrotestosteron (DHT) neemt op gelijke wijze af als het testosteron.

Degarelix werkt effectief bij het verlagen en laag houden van de testosteronspiegel tot ver onder het niveau van medische castratie van 0,5 ng/ml. Een maandelijkse onderhoudsdosis van 80 mg resulteerde bij 97% van de patiënten in langdurige testosterononderdrukking die ten minste één jaar aanhield. Er werden geen testosteron microsurgies waargenomen na herhaalde injectie tijdens behandeling met degarelix. De gemiddelde testosteronspiegel na een jaar van behandeling was 0,087 ng/ml (interkwartielafstand 0,06-0,15) N=167.

Resultaten van het fase III-bevestigingsonderzoek

De werkzaamheid en veiligheid van degarelix is onderzocht in een open label, multicenter, gerandomiseerd, actieve comparator-gecontroleerd, onderzoek in parallelle groepen. Er is onderzoek verricht naar de werkzaamheid en veiligheid van twee verschillende maandelijkse degarelix-doseringen met een aanvangsdosis van 240 mg (40 mg/ml) gevolgd door maandelijkse doses subcutane toediening van 160 mg (40 mg/ml) of 80 mg (20 mg/ml), vergeleken met een maandelijkse intramusculaire toediening van 7,5 mg leuproreline bij patiënten met prostaatcancer die een androgeendeprivatie therapie nodig hadden. In totaal werden er 620 patiënten gerandomiseerd voor een van de drie behandelgroepen. 504 patiënten (81%) voltooiden het onderzoek. In de degarelix 240/80 mg-behandelgroep beëindigden 41 patiënten (20%) hun deelname aan het onderzoek voortijdig, ten opzichte van 32 patiënten (16%) in de leuprorelinegroep.

Van de 610 behandelde patiënten had

- 31% gelokaliseerd prostaatkarcinoom

- 29% lokaal uitgebreid prostaatcarcinoom
- 20% gemetastaseerd prostaatcarcinoom
- 7% een onbekende metastatische status
- 13% eerder een curatieve operatie of bestraling ondergaan en een stijgende PSA-spiegel

De demografische beginwaarden binnen de groepen waren vergelijkbaar. De gemiddelde leeftijd was 74 jaar (uiteenlopend van 47 tot 98 jaar). Het primaire doel was om aan te tonen dat degarelix effectief is bij het verlagen en laag houden van de testosteronspiegel tot onder 0,5 ng/ml, gedurende de twaalf maanden durende behandeling.

Er is gekozen voor de laagst effectieve onderhoudsdosis van 80 mg degarelix.

Realisatie van testosteronserumspiegel (T) $\leq 0,5$ ng/ml

FIRMAGON werkt effectief bij het snel verlagen van de testosteronspiegel, zie Tabel 2.

Tabel 2: percentage van de patiënten bij wie $T \leq 0,5$ ng/ml na aanvang van de behandeling werd bereikt.

Tijd	Degarelix 240/80 mg s.c.	Leuproreline 7,5 mg i.m.
Dag 1	52%	0%
Dag 3	96%	0%
Dag 7	99%	1%
Dag 14	100%	18%
Dag 28	100%	100%

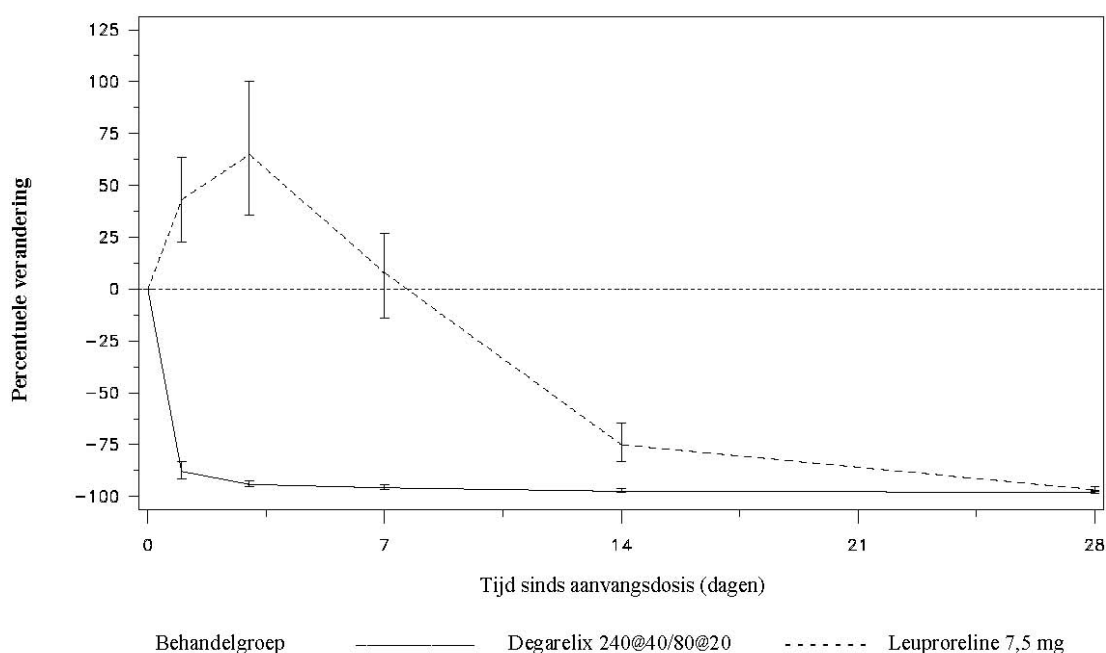
Vermijden van een testosteronpiek

Een 'piek' werd gedefinieerd als een stijging van de testosteronspiegel van $\geq 15\%$ ten opzichte van de beginwaarde binnen de eerste 2 weken van de behandeling.

Geen van de patiënten die met degarelix zijn behandeld heeft een testosteronpiek ervaren; op dag 3 nam het testosterongehalte gemiddeld met 94% af. Het merendeel van de patiënten die met leuproreline behandeld werden kreeg wel te maken met een testosteronpiek; op dag 3 was nam het testosterongehalte gemiddeld met 65% toe. Dit verschil was statistisch significant ($p < 0,001$).

Afbeelding 1: percentuele verandering van de testosteronspiegel van de behandelgroep ten opzichte van de beginwaarde, tot dag 28 (gemiddelde met interkwartielafstand).

Percentuele verandering van de testosteronspiegel van dag 0 tot 28

Het primaire eindpunt in de studie was de omvang van testosteronsuppressie na een jaar van behandeling met degarelix of leuproreline. Het klinische voordeel van degarelix in vergelijking met leuproreline plus anti-androgeen in de aanvangsfase van de behandeling is niet aangetoond.

Testosteronreversibiliteit

In een studie kregen patiënten met toenemende PSA-waarden na lokale therapie (voornamelijk radicale prostatectomie en bestraling) gedurende zeven maanden FIRMAGON toegediend gevolgd door een zeven maanden durende monitoringperiode. De mediane tijd om een testosteronspiegel van $>0,5$ ng/ml (boven castratieniveau) te bereiken na stoppen van de behandeling was 112 dagen (geteld vanaf het begin van de monitoring periode, d.w.z. 28 dagen na de laatste injectie). De mediane tijd om een testosteronspiegel van $>1,5$ ng/ml (boven de ondergrens van het normale bereik) te bereiken, was 168 dagen.

Langetermijneffect

In dit onderzoek werd een succesvolle respons gedefinieerd als het bereiken van medische castratie op dag 28 en het onderhouden van deze waarde tot en met dag 364, waarbij afzonderlijke testosteronconcentraties nooit groter zijn dan $0,5$ ng/ml.

Tabel 3: Cumulatieve kans op testosteronspiegel van $\leq 0,5$ ng/ml tussen dag 28 en dag 364.

	Degarelix 240/80 mg N=207	Leuproreline 7,5 mg N=201
Aantal respondenten	202	194
Responspercentage (betrouwbaarheidsintervallen)*	97,2% (93,5-98,8%)	96,4% (92,5-98,2%)

* Kaplan Meier-schattingen binnen groep

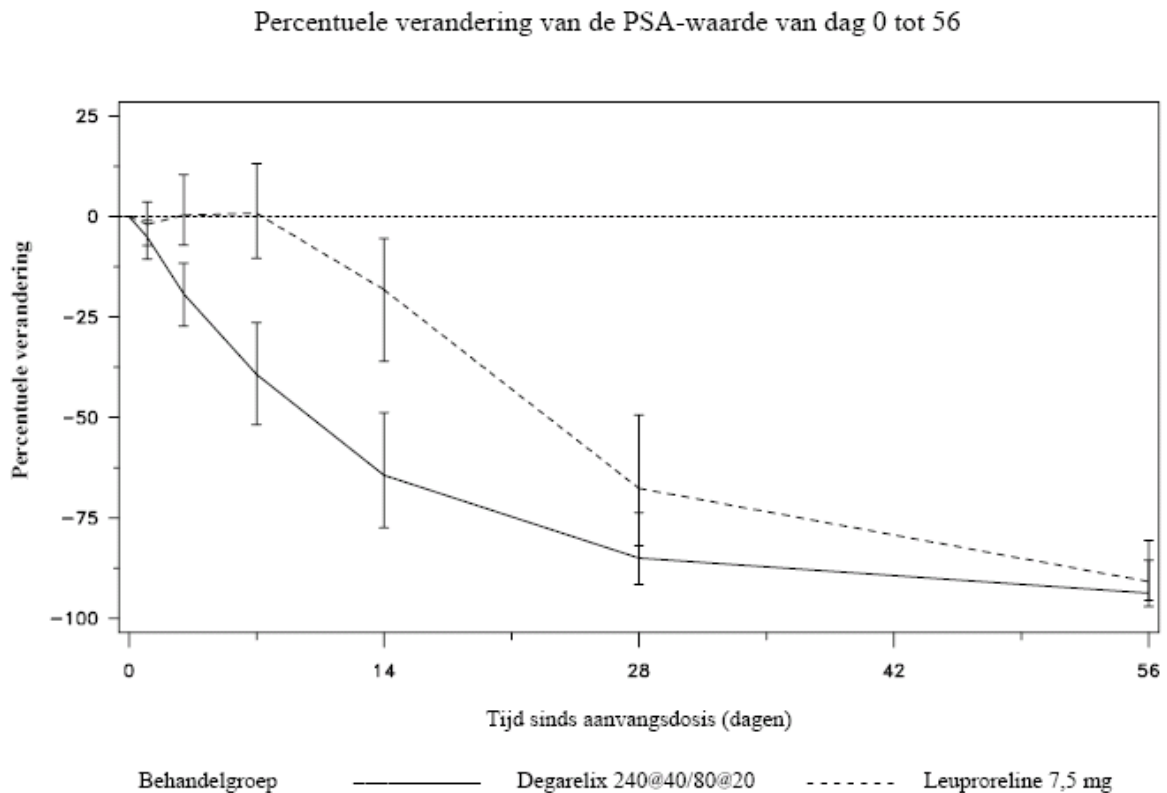
Realisatie van een vermindering van prostaatspecifieke antigenen (PSA)

Tijdens het klinisch onderzoek werd de omvang van de tumor niet direct gemeten, maar er was wel sprake van een indirecte positieve respons van de tumor zoals blijkt uit de verlaging van de gemiddelde PSA-waarde met 95% na twaalf maanden degarelix.

Tijdens het onderzoek is uitgegaan van een basiswaarde van de PSA van:

- voor de behandelgroep met degarelix 240/80 mg 19,8 ng/ml (interkwartielafstand: P25 9,4 ng/ml, P75 46,4 ng/ml)
- voor de behandelgroep met leuproreline 7,5 mg, 17,4 ng/ml (interkwartielafstand: P25 8,4 ng/ml, P75 56,5 ng/ml)

Afbeelding 2: percentuele verandering van de PSA-waarde van de behandelgroep ten opzichte van de beginwaarde, tot dag 56 (gemiddelde met interkwartielafstand).

Het verschil was statistisch significant ($p < 0,001$) bij de vooraf gespecificeerde analyse op dag 14 en dag 28.

De prostaatspecifiek antigeen (PSA)-niveaus zijn 64% lager binnen twee weken na de toediening van degarelix, 85% lager na een maand, 95% lager na drie maanden, en de waarde blijft laag (ongeveer 97%) gedurende het hele behandeljaar.

Van dag 56 tot dag 364 waren er geen significante verschillen tussen degarelix en de comparator wat betreft de percentuele verandering ten opzichte van de basiswaarde.

Effect op prostaatvolume

Drie maanden behandeling met degarelix (240/80 mg doseerschema) resulteerde in een vermindering van het prostaatvolume van 37% gemeten via een transrectale ultrasound scan (TRUS) bij patiënten bij wie hormonale therapie voorafgaand aan radiotherapie noodzakelijk was en bij patiënten die medische castratie zouden ondergaan. De vermindering van het prostaatvolume was vergelijkbaar met die veroorzaakt door gosereline plus anti-androgene opvlammingsbescherming.

Effect op QT/QTc intervallen

In het bevestigingsonderzoek waarbij FIRMAGON werd vergeleken met leuproreline werden periodieke electrocardiogrammen afgenomen. Bij beide behandelingen was er bij circa 20% van de patiënten sprake van QT/QTc-intervallen van meer dan 450 msec. Van het begin tot het eind van het onderzoek bedroeg de gemiddelde verandering 12,0 msec voor FIRMAGON en voor leuproreline was dit 16,7 msec.

Anti-degarelix antilichamen

Bij 10% van de patiënten zijn na een jaar behandeling met FIRMAGON antilichamen tegen degarelix geconstateerd en bij 29% van de patiënten na een 5,5 jaar behandeling met FIRMAGON. Er is geen indicatie dat de werkzaamheid of veiligheid van de FIRMAGON-behandeling wordt beïnvloed door de antilichamenvorming tot aan 5,5 jaar behandeling.

Pediatrische patiënten

Het Europees Geneesmiddelenbureau heeft besloten af te zien van de verplichting voor de fabrikant om de resultaten in te dienen van onderzoek met FIRMAGON in alle subgroepen van pediatrische patiënten (zie rubriek 4.2 voor informatie over pediatrisch gebruik)

5.2 Farmacokinetische eigenschappen

Absorptie

Na subcutane toediening van 240 mg degarelix met een concentratie van 40 mg/ml aan prostaatkankerpatiënten tijdens het centrale onderzoek CS21, was $AUC_{0-28 \text{ dagen}}$ 635 (602-668) dag*ng/ml, C_{\max} was 66,0 (61,0-71,0) ng/ml en werd geconstateerd op t_{\max} bij 40 (37-42) uur. De gemiddelde laagste waarden waren ongeveer 11-12 ng/ml na de aanvangsdosis en 11-16 ng/ml na de onderhoudsdoses van 80 mg bij een concentratie van 20 mg/ml. De C_{\max} plasmaconcentratie van degarelix neemt op bifasische wijze af, met een gemiddelde terminale halfwaardetijd ($t_{1/2}$) van 29 dagen voor de onderhoudsdoses. De lange halfwaardetijd na subcutane toediening is het gevolg van een zeer trage afgifte van degarelix vanuit het depot dat ontstaat op de injectieplaats(en). Het farmacokinetische gedrag van het geneesmiddel wordt beïnvloed door de concentratie van de oplossing in de injectie. Hierdoor nemen C_{\max} en de biologische beschikbaarheid doorgaans af bij een hogere concentratie in de dosering, terwijl de halfwaardetijd toeneemt. Daarom dienen er geen andere concentraties in de dosering te worden toegepast dan aanbevolen.

Distributie

Het distributievolume bij gezonde, oudere mannen is ongeveer 1 l/kg. Plasmaproteïnebinding ligt naar schatting rond de 90%.

Biotransformatie

Degarelix is gevoelig voor peptidische afbraak wanneer het geneesmiddel het hepatobiliaire systeem (lever- en galwegen) passeert en wordt meestal uitgescheiden in de vorm van peptidische deeltjes in de feces. Er zijn na subcutane toediening geen significante hoeveelheden metaboliëten gevonden in de plasmamonsters. *In vitro* onderzoeken hebben aangetoond dat degarelix geen substraat is voor het menselijke CYP450-systeem.

Eliminatie

Bij gezonde mannen wordt circa 20-30% van een enkelvoudige, intraveneus toegediende dosering uitgescheiden via de urine. Dit duidt erop dat 70-80% wordt uitgescheiden via het hepatobiliaire systeem. Het afscheiden van degarelix bij een enkelvoudige intraveneuze toediening (0,864-49,4 µg/kg) bij gezonde, oudere mannen is 35-50 ml/h/kg.

Bijzondere populaties

Patiënten met een nieraandoening

Er is geen farmacokinetisch onderzoek verricht onder patiënten met een nieraandoening. Slechts ca. 20-30% van elke degarelix-dosering wordt onveranderd weer door de nieren afgescheiden. Een populatie-PK-analyse van de gegevens uit het fase III-bevestigingsonderzoek heeft aangetoond dat de uitscheiding van degarelix bij patiënten met een lichte tot matige nieraandoening met ongeveer 23% wordt verminderd. Daarom is het niet raadzaam de dosering voor deze patiënten aan te passen. Er zijn nauwelijks gegevens over patiënten met een ernstige nieraandoening. Daarom is bij deze patiëntenpopulatie voorzichtigheid geboden.

Patiënten met een leveraandoening

Degarelix is onderzocht in een farmacokinetisch onderzoek onder patiënten met een lichte tot matige leveraandoening. Er zijn geen tekenen van verhoogde blootstelling onder patiënten met een leveraandoening geconstateerd ten opzichte van gezonde personen. Voor patiënten met een lichte of matige leveraandoening is het niet nodig om de dosering aan te passen. Patiënten met een ernstige leveraandoening zijn niet onderzocht en bij deze groep is dan ook voorzichtigheid geboden.

5.3 Gegevens uit het preklinisch veiligheidsonderzoek

Uit voortplantingsonderzoek onder dieren is gebleken dat degarelix mannetjesdieren onvruchtbaar maakt. Dit is te wijten aan het farmacologisch effect, dat reversibel is.

Bij het onderzoek naar de reproductietoxiciteit onder vrouwtjes werden farmacologische eigenschappen waargenomen die voor degarelix verwacht werden. Degarelix veroorzaakte een dosisafhankelijke verlenging van de paartijd en de zwangerschap, een lager aantal *corpora lutea*, en een hoger aantal mislukte zwangerschappen voor en na implantatie, miskramen, vroegtijdig overlijden van embryo/foetus, vroeggeboortes en een langere baringstijd.

Preklinisch onderzoek op het gebied van veiligheidsfarmacologie, toxiciteit bij herhaalde dosering, genotoxiciteit en carcinogeen potentieel duidde niet op een speciaal risico voor mensen. Zowel *in vitro* als *in vivo* studies toonden geen verschijnselen van QT verlenging.

In acute, subacute en chronische toxiciteitsstudies bij ratten en apen na subcutane toediening van degarelix werd geen doelorgaantoxiciteit waargenomen. Bij dieren werd plaatselijke, aan het geneesmiddel gerelateerde irritatie geconstateerd als degarelix subcutaan en in hoge doses werd toegediend.

6. FARMACEUTISCHE GEGEVENS

6.1 Lijst van hulpstoffen

Poeder

Mannitol (E421)

Oplosmiddel

Water voor injecties

6.2 Gevallen van onverenigbaarheid

Bij gebrek aan onderzoek naar onverenigbaarheden, mag dit geneesmiddel niet met andere geneesmiddelen gemengd worden.

6.3 Houdbaarheid

3 jaar.

Na reconstitutie

Aangetoond fysisch-chemisch stabiel gedurende twee uur bij 25°C. Vanuit microbiologisch oogpunt dient het product direct te worden gebruikt, tenzij het risico op microbiële infecties door de reconstitutiemethode wordt uitgesloten. Indien het product niet direct gebruikt wordt zijn de bewaartijd en –omstandigheden de verantwoordelijkheid van de gebruiker.

6.4 Speciale voorzorgsmaatregelen bij bewaren

Voor dit geneesmiddel zijn er geen speciale bewaarcondities.

Voor de bewaarcondities van het geneesmiddel na reconstitutie, zie rubriek 6.3.

6.5 Aard en inhoud van de verpakking

Glazen injectieflacon (type I) met bromobutylrubberen dop en aluminium flip-off verzegeling met 80 mg poeder voor oplossing voor injectie

Voorgevulde glazen spuit (type I) met een zuigerstopper van elastomeer, een afsluitdopje en een lijnmarkering bij 4 ml, gevuld met 4,2 ml oplosmiddel

Zuiger

Flaconadapter
Injectienaald (25G 0,5 x 25 mm)

Verpakkingsgrootten:

FIRMAGON is beschikbaar in 2 verpakkingsgrootten:

Verpakking met 1 deelverpakking bevat: 1 injectieflacon met poeder, 1 voorgevulde spuit met oplosmiddel, 1 zuiger, 1 flaconadapter en 1 naald.

Verpakking met 3 deelverpakkingen bevat: 3 injectieflacons met poeder, 3 voorgevulde spuiten met oplosmiddel, 3 zuigers, 3 flaconadapters en 3 naalden.

Niet alle genoemde verpakkingsgrootten worden in de handel gebracht

6.6 Speciale voorzorgsmaatregelen voor het verwijderen en andere instructies

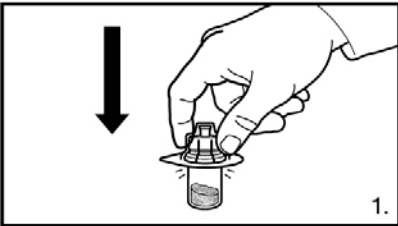
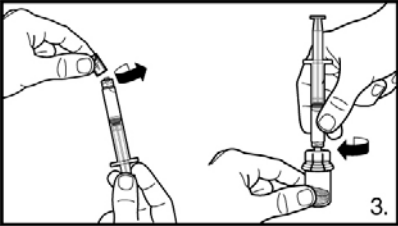
De instructies voor oplossing dienen zorgvuldig te worden opgevolgd.

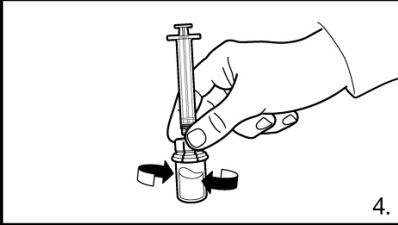
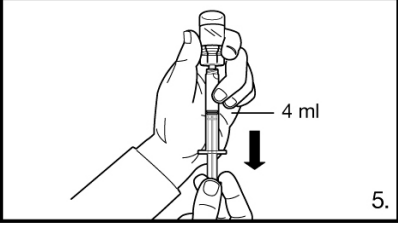
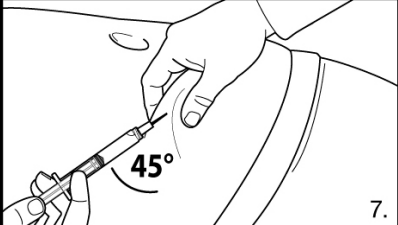
Toediening van andere concentraties wordt niet aanbevolen omdat de gelvorming door de concentratie wordt beïnvloed. De gereconstitueerde oplossing dient een heldere vloeistof te zijn, zonder onopgeloste deeltjes.

OPMERKING:

- **DE FLACONS MOGEN NIET WORDEN GESCHUD**

De verpakking bevat 1 flacon met poeder en 1 voorgevulde spuit met oplosmiddel die voorbereid moeten worden voor subcutane injectie (s.c.).

	<p>1. Haal de flaconadapter uit de verpakking. Maak de adapter vast aan de flacon met poeder door de adapter naar beneden te drukken totdat de punt door de rubberen dop van de flacon wordt geduwd en de adapter vastklikt.</p>
<p>2. Maak de zuiger vast aan de voorgevulde spuit.</p>	
	<p>3. Haal het dopje van de voorgevulde spuit. Maak de spuit vast aan de poederflacon door deze op de adapter te draaien. Breng al het oplosmiddel over in de poederflacon.</p>

	<p>4. Draai de flacon voorzichtig rond terwijl de spuit nog steeds aan de adapter zit, totdat de vloeistof helder en zonder onopgelost poeder of deeltjes is. Indien het poeder zich aan de flaconwand hecht boven het vloeistofniveau, dient de flacon iets schuin te worden gehouden. Niet schudden, om schuimvorming te voorkomen.</p> <p>Een randje met kleine luchtbelletjes rond het vloeistofoppervlak is acceptabel. De oplosprocedure duurt doorgaans maar een paar minuten, maar kan in sommige gevallen 15 minuten duren.</p>
	<p>5. Draai de flacon ondersteboven en trek vloeistof op tot aan de markering op de injectiespuit.</p> <p>Verzeker u er altijd van het exacte volume op te trekken en corrigeer voor eventuele luchtballen.</p>
<p>6 Haal de spuit van de flaconadapter en zet de naald voor diepe subcutane injectie op de spuit.</p>	
	<p>7. Dien een diepe, subcutane injectie toe. Pak hiervoor een huidplooi van de buik en trek het subcutane weefsel omhoog. Breng de naald diep in onder een hoek van minimaal 45 graden.</p> <p>Injecteer langzaam 4 ml FIRMAGON 80 mg direct na reconstitutie.</p>
<p>8. De injecties dienen niet te worden toegediend op plaatsen waar de patiënt aan druk wordt blootgesteld, zoals dichtbij de riem of tailleband, of vlakbij de ribben.</p> <p>Zet de injectie niet direct in een ader. Trek de zuiger voorzichtig terug om te controleren of er bloed geaspireerd wordt. Indien er bloed in de spuit terecht komt kan het geneesmiddel niet langer gebruikt worden. Breek de procedure af en verwijder de spuit en de naald (los een nieuwe dosis op voor de patiënt).</p>	

Geen bijzondere vereisten voor verwijdering.

7. HOUDER VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN

Ferring Pharmaceuticals A/S
 Kay Fiskers Plads 11
 DK-2300 Kopenhagen S
 Denemarken
 Tel: +45 88 33 88 34

8. NUMMER(S) VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN

EU/1/08/504/001
 EU/1/08/504/003

9. DATUM EERSTE VERGUNNINGVERLENING/VERLENGING VAN DE VERGUNNING

Datum van eerste verlening van de vergunning: 17/02/2009

Datum van laatste verlenging: 19/09/2013

10. DATUM VAN HERZIENING VAN DE TEKST

{DD/MM/YYYY}

Gedetailleerde informatie over dit geneesmiddel is beschikbaar op de website van het Europees Geneesmiddelenbureau (<http://www.ema.europa.eu>).

1. NAAM VAN HET GENEESMIDDEL

FIRMAGON 120 mg poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie

2. KWALITATIEVE EN KWANTITATIEVE SAMENSTELLING

Elke flacon bevat 120 mg degarelix (als acetaat). Na reconstitutie bevat elke ml oplossing 40 mg degarelix.

Voor de volledige lijst van hulpstoffen, zie rubriek 6.1.

3. FARMACEUTISCHE VORM

Poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie

Poeder: wit tot gebroken wit poeder

Oplosmiddel: heldere, kleurloze oplossing

4. KLINISCHE GEGEVENS

4.1 Therapeutische indicaties

FIRMAGON is een gonadotrophin releasing hormone (GnRH)-antagonist voor de behandeling van volwassen mannelijke patiënten met hormoonafhankelijke prostaatkanker in een vergevorderd stadium.

4.2 Dosering en wijze van toediening

Dosering

Aanvangsdosis	Onderhoudsdosis – maandelijkse toediening
240 mg toe te dienen door middel van twee opeenvolgende subcutane injecties van elk 120 mg	80 mg toe te dienen door middel van één subcutane injectie

De eerste onderhoudsdosis dient één maand na de aanvangsdosis toegediend te worden.

Het therapeutisch effect van degarelix dient gemonitord te worden op basis van klinische parameters en de serumspiegel van het prostaatspecifiek antigeen (PSA). Klinisch onderzoek heeft aangetoond dat er direct na toediening van de aanvangsdosis onderdrukking van testosteron (T) optreedt. Bij 96% van de patiënten is de serumtestosteronspiegel na drie dagen zodanig dat er sprake is van medische castratie ($T \leq 0,5$ ng/ml). Na een maand is dit 100%. Bij langetermijnbehandeling met de onderhoudsdosering gedurende maximaal een jaar is gebleken dat de testosteronspiegel bij 97% van de patiënten laag blijft ($T \leq 0,5$ ng/ml).

Indien de klinische respons van de patiënt suboptimaal is, dient bevestigd te worden dat de serumspiegels van testosteron voldoende onderdrukt worden.

Aangezien degarelix geen testosteronpieken veroorzaakt, is het niet nodig om bij aanvang van de behandeling een preventief anti-androgeen te gebruiken.

Speciale patiëntgroepen

Ouderen, lever- en nierpatiënten:

Het is niet nodig de dosering aan te passen voor ouderen of voor patiënten met een lichte of matige lever- of nieraandoening (zie rubriek 5.2). Er is geen onderzoek verricht naar patiënten met ernstige lever- of nieraandoeningen. Bij deze patiënten is daarom voorzichtigheid geboden (zie rubriek 4.4).

Pediatrische patiënten

Er is geen relevante toepassing van FIRMAGON bij kinderen en adolescenten voor de behandeling van volwassen mannelijke patiënten met hormoonafhankelijke prostaatkanker in een vergevorderd stadium.

Wijze van toediening

FIRMAGON dient voor toediening te worden gereconstitueerd. Voor instructies over reconstitutie en toediening, zie rubriek 6.6.

FIRMAGON is UITSLUITEND voor subcutaan gebruik, niet voor intraveneuze toediening. Intramusculaire toediening wordt niet aangeraden omdat daarnaar geen onderzoek is verricht.

FIRMAGON wordt toegediend door middel van een subcutane injectie in de buikstreek. De plaats van injectie dient periodiek te variëren. De injecties dienen te worden toegediend op een plek waar de patiënt geen druk ervaart, bijv. niet te dicht bij de tailleband of riem, en niet te dicht bij de ribben.

4.3 Contra-indicaties

Overgevoeligheid voor de werkzame stof of voor één van de in rubriek 6.1 vermelde hulpstoffen.

4.4 Bijzondere waarschuwingen en voorzorgen bij gebruik

Effect op QT/QTc-interval

Langetermijnbehandeling met androgeendeprivatie kan een verlenging van het QT-interval tot gevolg hebben. In een vergelijkend onderzoek van FIRMAGON met leuproreline werden periodiek (maandelijks) electrocardiogrammen (ECG's) uitgevoerd, waarbij voor beide therapieën bij ongeveer 20% van de patiënten een QT/QTc-interval van meer dan 450 msec werd aangetoond en 500 msec bij 1% van de degarelix patiënten respectievelijk 2% van de leuproreline patiënten (zie rubriek 5.1).

Er is geen onderzoek verricht naar FIRMAGON bij patiënten met een gecorrigeerd QT-interval >450 msec, bij patiënten met een voorgeschiedenis van of risico van torsades de pointes; en bij patiënten met concomiterende geneesmiddelen die het QT-interval zouden kunnen verlengen. Daarom dient bij dergelijke patiënten de benefit/risk ratio zorgvuldig te worden afgewogen (zie rubrieken 4.5 en 4.8).

Een gedetailleerde QT-studie heeft aangetoond dat degarelix geen intrinsiek effect op het QT/QTc-interval heeft (zie rubriek 4.8).

Leverfunctiestoornissen

Patiënten met een vermoedelijke of bekende leveraandoening zijn niet onderzocht in klinische onderzoeken met degarelix. Er is een lichte, tijdelijke toename van ALT en AST geconstateerd. Deze vielen niet samen met een toename van bilirubine of klinische symptomen. Het monitoren van de leverfunctie bij patiënten met een vermoedelijke of bekende leveraandoening wordt geadviseerd tijdens de behandeling. De farmacokinetiek van degarelix is onderzocht na eenmalige intraveneuze toediening bij personen met licht tot matige leverfunctiestoornis (zie rubriek 5.2).

Nierfunctiestoornissen

Degarelix is niet onderzocht bij patiënten met ernstige nierfunctiestoornissen en voorzichtigheid is daarom geboden.

Overgevoeligheid

Er is geen onderzoek naar degarelix verricht bij patiënten met een voorgeschiedenis van zware, onbehandelde astma, anafylactische reacties en ernstige netelroos of angio-oedeem.

Veranderingen in botdichtheid

In de medische literatuur wordt melding gemaakt van een verminderde botdichtheid bij mannen die een orchidectomie ondergaan hebben of die behandeld zijn met een GnRH-agonist. Lange periodes van

testosterononderdrukking bij mannen zullen naar verwachting gevolgen hebben voor de botdichtheid. De botdichtheid is niet gemeten tijdens de behandeling met degarelix.

Glucosetolerantie

Bij mannen die een orchidectomie hebben ondergaan of die behandeld zijn met een GnRH-agonist is een vermindering van de glucosetolerantie geconstateerd. Er kan een ontwikkeling of verergering van diabetes optreden; bij diabetespatiënten kan het daarom nodig zijn de bloedsuikerspiegel regelmatig te controleren indien zij een androgeendeprivatie therapie ondergaan. Het effect van degarelix op insuline- en glucosespiegels is niet onderzocht.

Cardiovasculaire aandoeningen

In de medische literatuur wordt melding gemaakt van cardiovasculaire aandoeningen, zoals een hersen- of hartinfarct, bij patiënten die androgeendeprivatie therapie ondergaan. Daarom moeten alle cardiovasculaire risicofactoren in acht worden genomen.

4.5 Interacties met andere geneesmiddelen en andere vormen van interactie

Er is geen officieel onderzoek verricht naar de interacties tussen geneesmiddelen.

Omdat een androgeendeprivatie therapie het QTc-interval kan verlengen dient gelijktijdig gebruik van degarelix en geneesmiddelen waarvan bekend is dat zij het QTc-interval verlengen of geneesmiddelen die torsades de pointes kunnen induceren zoals Klasse IA-geneesmiddelen (bijv. kinidine, disopyramide) of Klasse III-geneesmiddelen (bijv. amiodaron, sotalol, dofetilide, ibutilide), anti-aritmie geneesmiddelen, methadon, moxifloxacin, anti-psychotica, etc. zorgvuldig afgewogen te worden (zie rubriek 4.4).

Degarelix is geen substraat voor het menselijke CYP450-systeem. Het is niet aangetoond dat degarelix *in vitro* in grote mate CYP1A2, CYP2C8, CYP2C9, CYP2C19, CYP2D6, CYP2E1 of CYP3A4/5 induceert of remt. Het is daarom ook niet waarschijnlijk dat er zich in de stofwisseling een klinisch significante farmacokinetische interactie tussen geneesmiddelen voordoet die is gerelateerd aan deze iso-enzymen.

4.6 Vruchtbaarheid, zwangerschap en borstvoeding

Zwangerschap en borstvoeding

Er is geen relevante toepassing van FIRMAGON bij vrouwen.

Vruchtbaarheid

FIRMAGON kan de vruchtbaarheid van de man remmen zolang als testosteron onderdrukt wordt.

4.7 Beïnvloeding van de rijvaardigheid en het vermogen om machines te bedienen

FIRMAGON heeft geen of een verwaarloosbare invloed op de rijvaardigheid en op het vermogen om machines te bedienen. Vermoeidheid en duizeligheid zijn echter veel voorkomende bijwerkingen die de rijvaardigheid of het vermogen machines te bedienen kunnen beïnvloeden.

4.8 Bijwerkingen

Samenvatting van het veiligheidsprofiel

De meest voorkomende bijwerkingen tijdens de behandeling met degarelix die naar voren kwamen in het fase III-bevestigingsonderzoek (N=409) waren te wijten aan de verwachte fysiologische effecten van de onderdrukking van testosteron, waaronder opvliegers, gewichtstoename (gemeld bij respectievelijk 25% en 7% van de patiënten die gedurende één jaar behandeld werden), of bijwerkingen op de plaats van injectie. Enkele uren na toediening werd melding gemaakt van voorbijgaande rillingen, koorts en griepachtige ziekte (bij respectievelijk 3%, 2% en 1% van de patiënten).

De gemelde bijwerkingen op de plaats van injectie waren met name pijn en erytheem, respectievelijk gemeld bij 28% en 17% van de patiënten. Minder vaak werd er melding gemaakt van zwelling (6%), plaatselijke verharding (4%) en knobbels (3%). Van deze bijwerkingen was vooral sprake bij de aanvangsdosis. Tijdens

de onderhoudsbehandeling met de 80 mg dosis was de incidentie van deze bijwerkingen per 100 injecties: 3 voor pijn en <1 voor erytheem, zwelling, knobbels en verharding. De gemelde bijwerkingen waren grotendeels tijdelijk, van lichte tot matige intensiteit en leidden nauwelijks tot het beëindigen van de behandeling (<1%). Ernstige reacties op de plaats van injectie, zoals injectieplaatsinfectie, injectieplaatsabces of injectieplaatsnecrose waarvoor chirurgisch ingrijpen of drainage nodig kan zijn, zijn zeer zelden gemeld.

Bijwerkingentabel

De frequentie van onderstaande bijwerkingen is gemeten volgens de volgende conventie:

Zeer vaak ($\geq 1/10$); vaak ($\geq 1/100$, $< 1/10$); soms ($\geq 1/1.000$, $< 1/100$), zelden ($\geq 1/10.000$, $< 1/1.000$) en zeer zelden ($< 1/10.000$). Binnen iedere frequentiegroep worden bijwerkingen gerangschikt naar afnemende ernst.

Tabel 1: Frequentie van bijwerkingen zoals gerapporteerd bij 1259 patiënten behandeld gedurende een totaal van 1781 patiëntenjaren (fase II- en III-studies) en uit postmarketingrapportages

MedDRA systeem/orgaanklasse (SOC)	Zeer vaak	Vaak	Soms	Zelden
Bloed- en lymfestelselaandoeningen		Anemie*		Neutropene koorts
Immuunsysteemaandoeningen			Overgevoeligheid	Anafylactische reactie
Voedings- en stofwisselingsstoornissen		Gewichtstoename*	Hyperglykemie/Diabetes mellitus, verhoogd cholesterol, gewichtsafname, verminderde eetlust, veranderingen in bloedcalcium	
Psychische stoornissen		Insomnia	Depressie, verminderd libido*	
Zenuwstelselaandoeningen		Duizeligheid, hoofdpijn	Psychische stoornissen, hypoaesthesia	
Oogaandoeningen			Troebel zicht	
Hartaandoeningen			Hartritmestoornissen (incl. atriumfibrilleren), hartkloppingen, QT-verlenging* (zie rubrieken 4.4 en 4.5)	Myocardinfarct, hartfalen
Bloedvataandoeningen	Opvliegers*		Hypertensie, vasovagale reactie (incl. hypotensie)	
Ademhalingsstelsel-, borstkas- en mediastinumaandoeningen			Dyspnoe	
Maagdarmstelselaandoeningen		Diarree, misselijkheid	Obstipatie, braken, buikpijn, buikklachten, droge mond	

Lever- en galaandoeningen		Verhoogde levertransaminase	Verhoogd bilirubine, verhoogd alkalisch fosfatase	
Huid- en onderhuidaandoeningen		Hyperhidrosis (incl. nachtelijk zweten)*, uitslag	Urticaria, huid knobbels, alopecia, pruritus, erytheem	
Skeletspierstelsel- en bindweefsel-aandoeningen		Pijn en klachten van het bewegingsapparaat	Osteoporose/osteopenie, artralgie, spierzwakte, spierspasmen, zwelling/stijfheid van de gewrichten	
Nier- en urinewegaandoeningen			Pollakisurie, mictiedrang, dysuria, nocturia, nierbeschadiging, incontinentie	
Voortplantingsstelsel- en borstaandoeningen		Gynaecomastie*, testiculaire atrofie*, impotentie	Testiculaire pijn, pijnlijke borsten, bekkenpijn, irritatie van de genitaliën, uitblijven van de ejaculatie	
Algemene aandoeningen en toedieningsplaatsstoornissen	Bijwerkingen rond injectieplaats	Rillingen, pyrexie, vermoeidheid*, griepachtige ziekte	Malaise, perifeer oedeem	

*Bekende fysiologische gevolgen van testosterononderdrukking

Beschrijving van geselecteerde bijwerkingen

Veranderingen in laboratoriumparameters

Veranderingen in de laboratoriumwaarden die tijdens één behandeljaar tijdens het fase III bevestigingsonderzoek (N=409) werden geconstateerd waren vergelijkbaar voor degarelix en een GnRH-agonist (leuproreline) die als comparator werd gebruikt. Bij 2-6% van de patiënten die vóór de behandeling normale waarden hadden en met beide geneesmiddelen behandeld zijn, werden aanzienlijk afwijkende levertransaminasewaarden (ALT, AST en GGT) geconstateerd (>3*ULN). Een aanzienlijke afname werd na behandeling met beide geneesmiddelen geconstateerd in de hematologische waarden hematocriet ($\leq 0,37$) en hemoglobine (≤ 115 g/l) bij respectievelijk 40% en 13-15% van de patiënten die voorafgaand aan de behandeling normale waarden hadden. Het is onbekend in hoeverre deze afname van hematologische waarden veroorzaakt wordt door de onderliggende prostaat-kanker en in hoeverre het een gevolg is van de androgeendeprivatie therapie. Bij resp. 6%, 2% en 15% van met degarelix behandelde patiënten en resp. 3%, 2% en 14% van de patiënten die met leuproreline waren behandeld werden duidelijk afwijkende waarden van kalium ($\geq 5,8$ mmol/l), creatinine (≥ 177 μ mol/l) en BUN ($\geq 10,7$ mmol/l) gezien bij patiënten die voorafgaand aan de behandeling normale waarden hadden.

Veranderingen in ECG metingen

Veranderingen in de ECG metingen die tijdens één behandeljaar tijdens het fase III bevestigingsonderzoek (N=409) werden geconstateerd waren vergelijkbaar voor degarelix en een GnRH-agonist (leuproreline) die als comparator werd gebruikt. Drie (<1%) van de 409 patiënten in de degarelix groep en vier (2%) van 201 patiënten in de leuproreline 7,5 mg groep, hadden een QTcF ≥ 500 msec. Van het begin tot het eind van het onderzoek bedroeg de gemiddelde verandering van QTcF 12,0 msec voor degarelix en 16,7 msec voor leuproreline.

Het ontbreken van een intrinsiek effect van degarelix op cardiale repolarisatie (QTcF), hartslag, AV-geleiding, cardiale depolarisatie, of T of U golf morfologie is bevestigd in een gedetailleerde QT-studie bij

gezonde vrijwilligers (N=80). Er werd gedurende 60 minuten een i.v. infuus met degarelix gegeven, waarbij een gemiddelde C_{max} van 222 ng/ml werd bereikt wat ongeveer 3-4 keer de C_{max} is die tijdens behandeling van prostaatkanker wordt bereikt.

Melding van vermoedelijke bijwerkingen

Het is belangrijk om na toelating van het geneesmiddel vermoedelijke bijwerkingen te melden. Op deze wijze kan de verhouding tussen voordelen en risico's van het geneesmiddel voortdurend worden gevolgd. Beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg wordt verzocht alle vermoedelijke bijwerkingen te melden via het nationale meldsysteem zoals vermeld in [aanhangsel V](#).

4.9 Overdosering

Er bestaat geen klinische ervaring met de gevolgen van een acute overdosis van degarelix. Bij een overdosis dient de patiënt gecontroleerd te worden en indien nodig dient een geschikte behandeling te worden toegepast.

5. FARMACOLOGISCHE EIGENSCHAPPEN

5.1 Farmacodynamische eigenschappen

Farmacotherapeutische categorie: Endocriene therapie, overige hormoonantagonisten en verwante stoffen, ATC-code: L02BX02

Werkingsmechanisme

Degarelix is een selectieve gonadotrophin releasing hormone (GnRH)-antagonist die zich competitief en reversibel aan de GnRH-receptoren in de hypofyse bindt. Dit veroorzaakt een snelle afname van de gonadotrofines, luteïniserend hormoon (LH) en follikel stimulerend hormoon (FSH), waardoor de testosteron(T)-afscheiding door de teelballen afneemt. Van prostaatcarcinoom is bekend dat het gevoelig is voor androgenen en reageert op een behandeling waarbij de bron van de androgenen wordt verwijderd. In tegenstelling tot GnRH-agonisten veroorzaken GnRH-antagonisten na aanvang van de behandeling geen LH-piek met achtereenvolgende testosteronpiek/stimulatie van de tumor en mogelijke symptomatische opvlamming.

Een enkelvoudige dosis van 240 mg degarelix gevolgd door een maandelijkse onderhoudsdosis van 80 mg, zorgt al gauw voor een afname in de concentratie LH, FSH en vervolgens testosteron. De serumconcentratie dihydrotestosteron (DHT) neemt op gelijke wijze af als het testosteron.

Degarelix werkt effectief bij het verlagen en laag houden van de testosteronspiegel tot ver onder het niveau van medische castratie van 0,5 ng/ml. Een maandelijkse onderhoudsdosis van 80 mg resulteerde bij 97% van de patiënten in langdurige testosterononderdrukking die ten minste één jaar aanhield. Er werden geen testosteron microsurgies waargenomen na herhaalde injectie tijdens behandeling met degarelix. De gemiddelde testosteronspiegel na een jaar van behandeling was 0,087 ng/ml (interkwartielafstand 0,06-0,15) N=167.

Resultaten van het fase III-bevestigingsonderzoek

De werkzaamheid en veiligheid van degarelix is onderzocht in een open label, multicenter, gerandomiseerd, actieve comparator-gecontroleerd, onderzoek in parallelle groepen. Er is onderzoek verricht naar de werkzaamheid en veiligheid van twee verschillende maandelijkse degarelix-doseringen met een aanvangsdosis van 240 mg (40 mg/ml) gevolgd door maandelijkse doses subcutane toediening van 160 mg (40 mg/ml) of 80 mg (20 mg/ml), vergeleken met een maandelijkse intramusculaire toediening van 7,5 mg leuproreline bij patiënten met prostaatkanker die een androgeendeprivatie therapie nodig hadden. In totaal werden er 620 patiënten gerandomiseerd voor een van de drie behandelgroepen. 504 patiënten (81%) voltooiden het onderzoek. In de degarelix 240/80 mg-behandelgroep beëindigden 41 patiënten (20%) hun deelname aan het onderzoek voortijdig, ten opzichte van 32 patiënten (16%) in de leuprorelinegroep.

Van de 610 behandelde patiënten had

- 31% gelokaliseerd prostaatcarcinoom
- 29% lokaal uitgebreid prostaatcarcinoom
- 20% gemetastaseerd prostaatcarcinoom
- 7% een onbekende metastatische status
- 13% eerder een curatieve operatie of bestraling ondergaan en een stijgende PSA-spiegel

De demografische beginwaarden binnen de groepen waren vergelijkbaar. De gemiddelde leeftijd was 74 jaar (uiteenlopend van 47 tot 98 jaar). Het primaire doel was om aan te tonen dat degarelix effectief is bij het verlagen en laag houden van de testosteronspiegel tot onder 0,5 ng/ml, gedurende de twaalf maanden durende behandeling.

Er is gekozen voor de laagst effectieve onderhoudsdosis van 80 mg degarelix.

Realisatie van testosteronserumspiegel (T) $\leq 0,5$ ng/ml

FIRMAGON werkt effectief bij het snel verlagen van de testosteronspiegel, zie Tabel 2.

Tabel 2: percentage van de patiënten bij wie $T \leq 0,5$ ng/ml na aanvang van de behandeling werd bereikt.

Tijd	Degarelix 240/80 mg s.c.	Leuproreline 7,5 mg i.m.
Dag 1	52%	0%
Dag 3	96%	0%
Dag 7	99%	1%
Dag 14	100%	18%
Dag 28	100%	100%

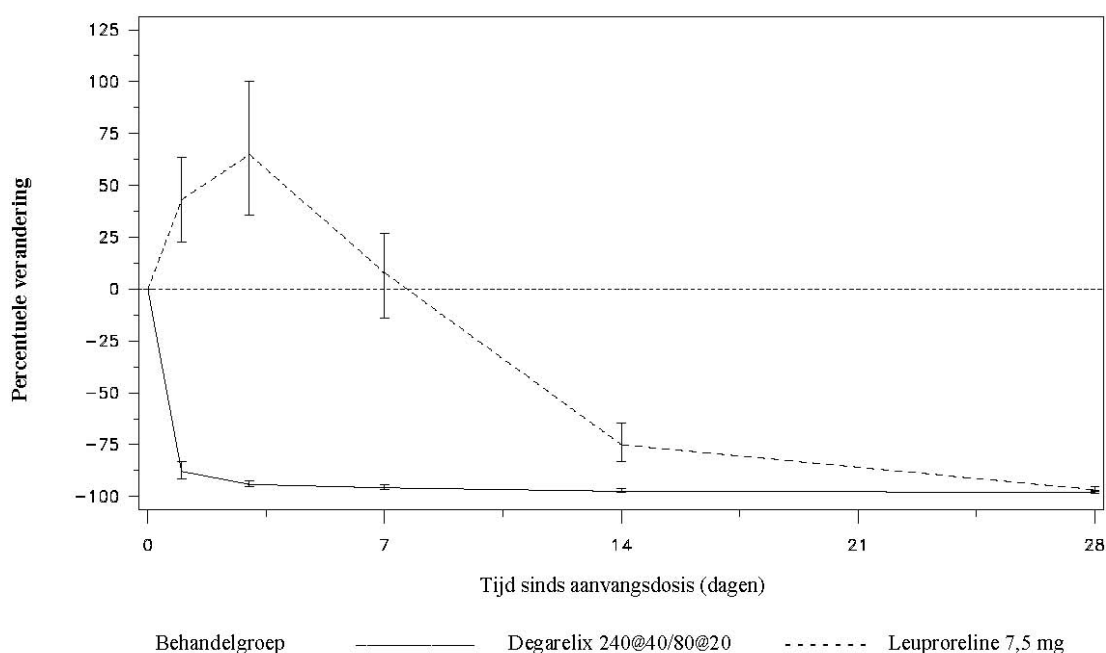
Vermijden van een testosteronpiek

Een 'piek' werd gedefinieerd als een stijging van de testosteronspiegel van $\geq 15\%$ ten opzichte van de beginwaarde binnen de eerste 2 weken van de behandeling.

Geen van de patiënten die met degarelix zijn behandeld heeft een testosteronpiek ervaren; op dag 3 nam het testosterongehalte gemiddeld met 94% af. Het merendeel van de patiënten die met leuproreline behandeld werden kreeg wel te maken met een testosteronpiek; op dag 3 was nam het testosterongehalte gemiddeld met 65% toe. Dit verschil was statistisch significant ($p < 0,001$).

Afbeelding 1: percentuele verandering van de testosteronspiegel van de behandelgroep ten opzichte van de beginwaarde, tot dag 28 (gemiddelde met interkwartielafstand).

Percentuele verandering van de testosteronspiegel van dag 0 tot 28

Het primaire eindpunt in de studie was de omvang van testosteronsuppressie na een jaar van behandeling met degarelix of leuproreline. Het klinische voordeel van degarelix in vergelijking met leuproreline plus anti-androgeen in de aanvangsfase van de behandeling is niet aangetoond.

Testosteronreversibiliteit

In een studie kregen patiënten met toenemende PSA-waarden na lokale therapie (voornamelijk radicale prostatectomie en bestraling) gedurende zeven maanden FIRMAGON toegediend gevolgd door een zeven maanden durende monitoringperiode. De mediane tijd om een testosteronspiegel van $>0,5$ ng/ml (boven castratieniveau) te bereiken na stoppen van de behandeling was 112 dagen (geteld vanaf het begin van de monitoring periode, d.w.z. 28 dagen na de laatste injectie). De mediane tijd om een testosteronspiegel van $>1,5$ ng/ml (boven de ondergrens van het normale bereik) te bereiken, was 168 dagen.

Langetermijneffect

In dit onderzoek werd een succesvolle respons gedefinieerd als het bereiken van medische castratie op dag 28 en het onderhouden van deze waarde tot en met dag 364, waarbij afzonderlijke testosteronconcentraties nooit groter zijn dan 0,5 ng/ml.

Tabel 3: Cumulatieve kans op testosteronspiegel van $\leq 0,5$ ng/ml tussen dag 28 en dag 364

	Degarelix 240/80 mg N=207	Leuproreline 7,5 mg N=201
Aantal respondenten	202	194
Responspercentage (betrouwbaarheidsintervallen)*	97,2% (93,5-98,8%)	96,4% (92,5-98,2%)

* Kaplan Meier-schattingen binnen groep

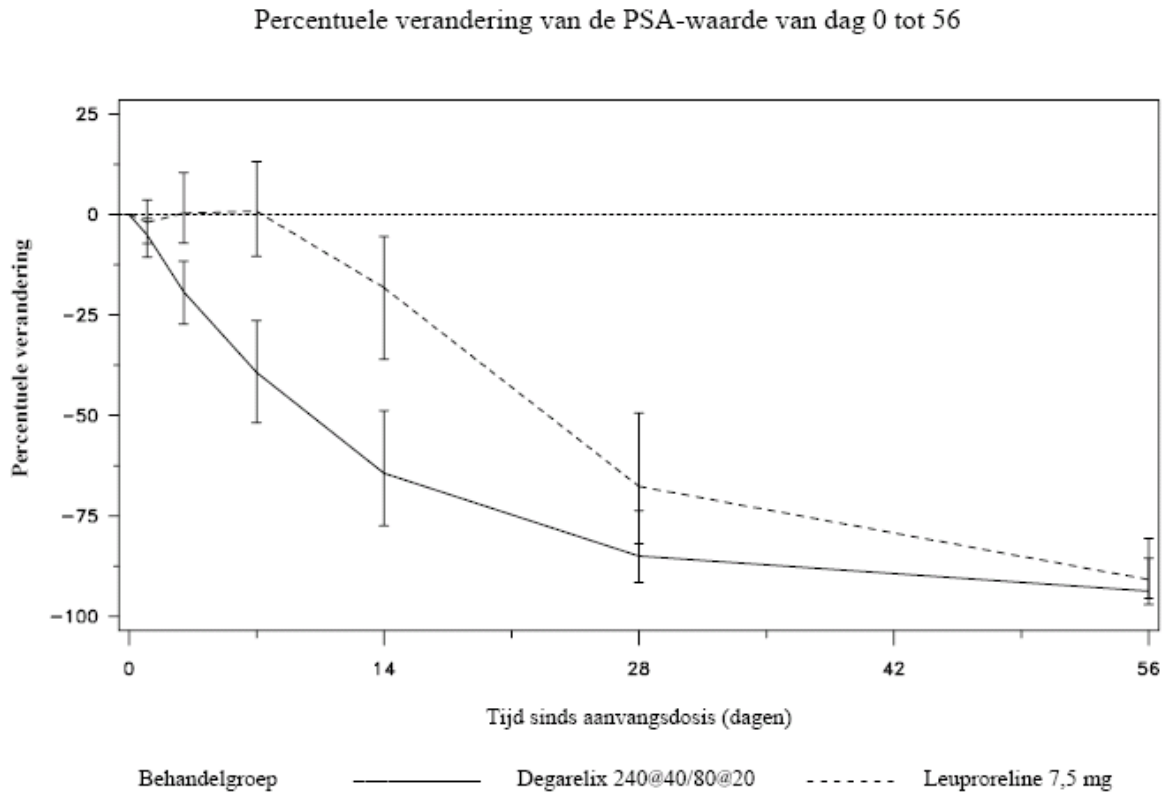
Realisatie van een vermindering van prostaatspecifieke antigenen (PSA)

Tijdens het klinisch onderzoek werd de omvang van de tumor niet direct gemeten, maar er was wel sprake van een indirecte positieve respons van de tumor zoals blijkt uit de verlaging van de gemiddelde PSA-waarde met 95% na twaalf maanden degarelix.

Tijdens het onderzoek is uitgegaan van een basiswaarde van de PSA van:

- voor de behandelgroep met degarelix 240/80 mg 19,8 ng/ml (interkwartielafstand: P25 9,4 ng/ml, P75 46,4 ng/ml)
- voor de behandelgroep met leuproreline 7,5 mg, 17,4 ng/ml (interkwartielafstand: P25 8,4 ng/ml, P75 56,5 ng/ml)

Afbeelding 2: percentuele verandering van de PSA-waarde van de behandelgroep ten opzichte van de beginwaarde, tot dag 56 (gemiddelde met interkwartielafstand).

Het verschil was statistisch significant ($p < 0,001$) bij de vooraf gespecificeerde analyse op dag 14 en dag 28.

De prostaatspecifiek antigeen (PSA)-niveaus zijn 64% lager binnen twee weken na de toediening van degarelix, 85% lager na een maand, 95% lager na drie maanden, en de waarde blijft laag (ongeveer 97%) gedurende het hele behandeljaar.

Van dag 56 tot dag 364 waren er geen significante verschillen tussen degarelix en de comparator wat betreft de percentuele verandering ten opzichte van de basiswaarde.

Effect op prostaatvolume

Drie maanden behandeling met degarelix (240/80 mg doseerschema) resulteerde in een vermindering van het prostaatvolume van 37% gemeten via een transrectale ultrasound scan (TRUS) bij patiënten bij wie hormonale therapie voorafgaand aan radiotherapie noodzakelijk was en bij patiënten die medische castratie zouden ondergaan. De vermindering van het prostaatvolume was vergelijkbaar met die veroorzaakt door gosereline plus anti-androgene opvlammingsbescherming.

Effect op QT/QTc intervallen

In het bevestigingsonderzoek waarbij FIRMAGON werd vergeleken met leuproreline werden periodieke electrocardiogrammen afgenomen. Bij beide behandelingen was er bij circa 20% van de patiënten sprake van QT/QTc-intervallen van meer dan 450 msec. Van het begin tot het eind van het onderzoek bedroeg de gemiddelde verandering 12,0 msec voor FIRMAGON en voor leuproreline was dit 16,7 msec.

Anti-degarelix antilichamen

Bij 10% van de patiënten zijn na een jaar behandeling met FIRMAGON antilichamen tegen degarelix geconstateerd en bij 29% van de patiënten na een 5,5 jaar behandeling met FIRMAGON. Er is geen indicatie dat de werkzaamheid of veiligheid van de FIRMAGON-behandeling wordt beïnvloed door de antilichaamvorming tot aan 5,5jaar behandeling.

Pediatrische patiënten

Het Europees Geneesmiddelenbureau heeft besloten af te zien van de verplichting voor de fabrikant om de resultaten in te dienen van onderzoek met FIRMAGON in alle subgroepen van pediatrische patiënten (zie rubriek 4.2 voor informatie over pediatrisch gebruik).

5.2 Farmacokinetische eigenschappen

Absorptie

Na subcutane toediening van 240 mg degarelix met een concentratie van 40 mg/ml aan prostaatkankerpatiënten tijdens het centrale onderzoek CS21, was $AUC_{0-28 \text{ dagen}}$ 635 (602-668) dag*ng/ml, C_{\max} was 66,0 (61,0-71,0) ng/ml en werd geconstateerd op t_{\max} bij 40 (37-42) uur. De gemiddelde laagste waarden waren ongeveer 11-12 ng/ml na de aanvangsdosis en 11-16 ng/ml na de onderhoudsdoses van 80 mg bij een concentratie van 20 mg/ml. De C_{\max} plasmaconcentratie van degarelix neemt op bifasische wijze af, met een gemiddelde terminale halfwaardetijd ($t_{1/2}$) van 29 dagen voor de onderhoudsdoses. De lange halfwaardetijd na subcutane toediening is het gevolg van een zeer trage afgifte van degarelix vanuit het depot dat ontstaat op de injectieplaats(en). Het farmacokinetische gedrag van het geneesmiddel wordt beïnvloed door de concentratie van de oplossing in de injectie. Hierdoor nemen C_{\max} en de biologische beschikbaarheid doorgaans af bij een hogere concentratie in de dosering, terwijl de halfwaardetijd toeneemt. Daarom dienen er geen andere concentraties in de dosering te worden toegepast dan aanbevolen.

Distributie

Het distributievolume bij gezonde, oudere mannen is ongeveer 1 l/kg. Plasmaproteïnebinding ligt naar schatting rond de 90%.

Biotransformatie

Degarelix is gevoelig voor peptidische afbraak wanneer het geneesmiddel het hepatobiliaire systeem (lever- en galwegen) passeert en wordt meestal uitgescheiden in de vorm van peptidische deeltjes in de feces. Er zijn na subcutane toediening geen significante hoeveelheden metaboliëten gevonden in de plasmamonsters. *In vitro* onderzoeken hebben aangetoond dat degarelix geen substraat is voor het menselijke CYP450-systeem.

Eliminatie

Bij gezonde mannen wordt circa 20-30% van een enkelvoudige, intraveneus toegediende dosering uitgescheiden via de urine. Dit duidt erop dat 70-80% wordt uitgescheiden via het hepatobiliaire systeem. Het afscheiden van degarelix bij een enkelvoudige intraveneuze toediening (0,864-49,4 µg/kg) bij gezonde, oudere mannen is 35-50 ml/h/kg.

Bijzondere populaties

Patiënten met een nieraandoening

Er is geen farmacokinetisch onderzoek verricht onder patiënten met een nieraandoening. Slechts ca. 20-30% van elke degarelix-dosering wordt onveranderd weer door de nieren afgescheiden. Een populatie-PK-analyse van de gegevens uit het fase III-bevestigingsonderzoek heeft aangetoond dat de uitscheiding van degarelix bij patiënten met een lichte tot matige nieraandoening met ongeveer 23% wordt verminderd. Daarom is het niet raadzaam de dosering voor deze patiënten aan te passen. Er zijn nauwelijks gegevens over patiënten met een ernstige nieraandoening. Daarom is bij deze patiëntenpopulatie voorzichtigheid geboden.

Patiënten met een leveraandoening

Degarelix is onderzocht in een farmacokinetisch onderzoek onder patiënten met een lichte tot matige leveraandoening. Er zijn geen tekenen van verhoogde blootstelling onder patiënten met een leveraandoening geconstateerd ten opzichte van gezonde personen. Voor patiënten met een lichte of matige leveraandoening is het niet nodig om de dosering aan te passen. Patiënten met een ernstige leveraandoening zijn niet onderzocht en bij deze groep is dan ook voorzichtigheid geboden.

5.3 Gegevens uit het preklinisch veiligheidsonderzoek

Uit voortplantingsonderzoek onder dieren is gebleken dat degarelix mannetjesdieren onvruchtbaar maakt. Dit is te wijten aan het farmacologisch effect, dat reversibel is.

Bij het onderzoek naar de reproductietoxiciteit onder vrouwtjes werden farmacologische eigenschappen waargenomen die voor degarelix verwacht werden. Degarelix veroorzaakte een dosisafhankelijke verlenging van de paartijd en de zwangerschap, een lager aantal *corpora lutea*, en een hoger aantal mislukte zwangerschappen voor en na implantatie, miskramen, vroegtijdig overlijden van embryo/foetus, vroeggeboortes en een langere baringstijd.

Preklinisch onderzoek op het gebied van veiligheidsfarmacologie, toxiciteit bij herhaalde dosering, genotoxiciteit en carcinogeen potentieel duidde niet op een speciaal risico voor mensen. Zowel *in vitro* als *in vivo* studies toonden geen verschijnselen van QT verlenging.

In acute, subacute en chronische toxiciteitsstudies bij ratten en apen na subcutane toediening van degarelix werd geen doelorgaan toxiciteit waargenomen. Bij dieren werd plaatselijke, aan het geneesmiddel gerelateerde irritatie geconstateerd als degarelix subcutaan en in hoge doses werd toegediend.

6. FARMACEUTISCHE GEGEVENS

6.1 Lijst van hulpstoffen

Poeder

Mannitol (E421)

Oplosmiddel

Water voor injecties

6.2 Gevallen van onverenigbaarheid

Bij gebrek aan onderzoek naar onverenigbaarheden, mag dit geneesmiddel niet met andere geneesmiddelen gemengd worden.

6.3 Houdbaarheid

3 jaar.

Na reconstitutie

Aangetoond fysisch-chemisch stabiel gedurende twee uur bij 25°C. Vanuit microbiologisch oogpunt dient het product direct te worden gebruikt, tenzij het risico op microbiële infecties door de reconstitutiemethode wordt uitgesloten. Indien het product niet direct gebruikt wordt zijn de bewaartijd en –omstandigheden de verantwoordelijkheid van de gebruiker.

6.4 Speciale voorzorgsmaatregelen bij bewaren

Voor dit geneesmiddel zijn er geen speciale bewaarcondities.

Voor de bewaarcondities van het geneesmiddel na reconstitutie, zie rubriek 6.3.

6.5 Aard en inhoud van de verpakking

Glazen injectieflacons (type I) met bromobutylrubberen dop en aluminium flip-off verzegeling met 120 mg poeder voor oplossing voor injectie

Voorgevulde glazen spuit (type I) met een zuigerstopper van elastomeer, een afsluitdopje en een lijnmarkering bij 3 ml, gevuld met 3 ml oplosmiddel

Zuigers

Flaconadapters
Injectienaalden (25G 0,5 x 25 mm)

Verpakkingsgrootte:

Verpakking met 2 deelverpakkingen bevat: 2 injectieflacons met poeder, 2 voorgevulde spuit met oplosmiddel, 2 zuigers, 2 flaconadapters en 2 naalden.

6.6 Speciale voorzorgsmaatregelen voor het verwijderen en andere instructies

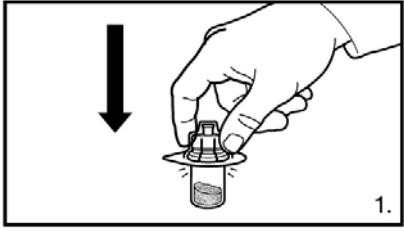
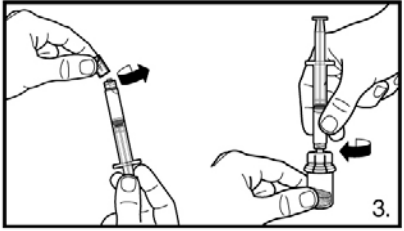
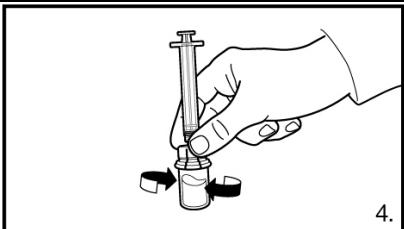
De instructies voor oplossing dienen zorgvuldig te worden opgevolgd.

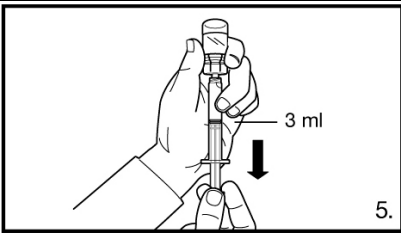
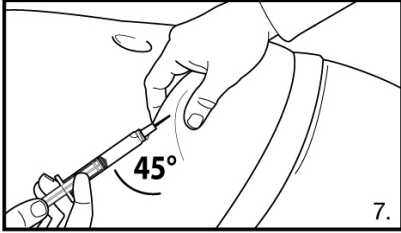
Toediening van andere concentraties wordt niet aanbevolen omdat de gelvorming door de concentratie wordt beïnvloed. De gereconstitueerde oplossing dient een heldere vloeistof te zijn, zonder onopgeloste deeltjes.

OPMERKING:

- **DE FLACONS MOGEN NIET WORDEN GESCHUD**

De verpakking bevat 2 flacons met poeder en twee voorgevulde spuit met oplosmiddel die voorbereid moeten worden voor subcutane injectie. Daarom moet de hieronder beschreven procedure twee maal herhaald worden.

	<p>1. Haal de flaconadapter uit de verpakking. Maak de adapter vast aan de flacon met poeder door de adapter naar beneden te drukken totdat de punt door de rubberen dop van de flacon wordt geduwd en de adapter vastklikt.</p>
<p>2. Maak de zuiger vast aan de voorgevulde spuit.</p>	
	<p>3. Haal het dopje van de voorgevulde spuit. Maak de spuit vast aan de poederflacon door deze op de adapter te draaien. Breng al het oplosmiddel over in de poederflacon.</p>
	<p>4. Draai de flacon voorzichtig rond terwijl de spuit nog steeds aan de adapter zit, totdat de vloeistof helder en zonder onopgelost poeder of deeltjes is. Indien het poeder zich aan de flaconwand hecht boven het vloeistofniveau, dient de flacon schuin te worden gehouden. Niet schudden, om schuimvorming te voorkomen.</p> <p>Een randje met kleine luchtbelletjes rond het vloeistofoppervlak is acceptabel. De oplosprocedure duurt doorgaans maar een paar minuten, maar kan in sommige gevallen 15 minuten duren.</p>

	<p>5. Draai de flacon ondersteboven en trek vloeistof op tot aan de markering op de injectiespuit.</p> <p>Verzeker u er altijd van het exacte volume op te trekken en corrigeer voor eventuele luchtbellen.</p>
<p>6 Haal de spuit van de flaconadapter en zet de naald voor diepe subcutane injectie op de spuit.</p>	
	<p>7. Dien een diepe subcutane injectie toe. Pak hiervoor een huidplooi van de buik en trek het subcutane weefsel omhoog. Breng de naald diep in onder een hoek van minimaal 45 graden.</p> <p>Injecteer langzaam 3 ml FIRMAGON 120 mg direct na reconstitutie.</p>
<p>8. De injecties dienen niet te worden toegediend op plaatsen waar de patiënt aan druk wordt blootgesteld, zoals dichtbij de riem of tailleband, of vlakbij de ribben.</p> <p>Zet de injectie niet direct in een ader. Trek de zuiger voorzichtig terug om te controleren of er bloed geaspireerd wordt. Indien er bloed in de spuit terecht komt kan het geneesmiddel niet langer gebruikt worden. Breek de procedure af en verwijder de spuit en de naald (los een nieuwe dosis op voor de patiënt).</p>	
<p>9. Herhaal de oplosprocedure voor de tweede dosis. Kies een andere injectieplaats en injecteer 3 ml.</p>	

Geen bijzondere vereisten voor verwijdering.

7. HOUDER VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN

Ferring Pharmaceuticals A/S
 Kay Fiskers Plads 11
 DK-2300 Kopenhagen S
 Denemarken Tel: +45 88 33 88 34

8. NUMMER(S) VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN

EU/1/08/504/002

9. DATUM EERSTE VERGUNNINGVERLENING/VERLENGING VAN DE VERGUNNING

Datum van eerste verlening van de vergunning: 17/02/2009
 Datum van laatste verlenging: 19/09/2013

10. DATUM VAN HERZIENING VAN DE TEKST

{DD/MM/YYYY}

Gedetailleerde informatie over dit geneesmiddel is beschikbaar op de website van het Europees Geneesmiddelenbureau (<http://www.ema.europa.eu>)

BIJLAGE II

- A. FABRIKANT(EN) VERANTWOORDELIJK VOOR VRIJGIFTE**
- B. VOORWAARDEN OF BEPERKINGEN TEN AANZIEN VAN LEVERING EN GEBRUIK**
- C. ANDERE VOORWAARDEN EN EISEN DIE DOOR DE HOUDER VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN MOETEN WORDEN NAGEKOMEN**
- D. VOORWAARDEN OF BEPERKINGEN MET BETREKKING TOT EEN VEILIG EN DOELTREFFEND GEBRUIK VAN HET GENEESMIDDEL**

A. FABRIKANT(EN) VERANTWOORDELIJK VOOR VRIJGIFTE

Naam en adres van de fabrikant verantwoordelijk voor vrijgifte

Ferring GmbH
Wittland 11
D-24109 Kiel
Duitsland

B. VOORWAARDEN OF BEPERKINGEN TEN AANZIEN VAN LEVERING EN GEBRUIK

Aan medisch voorschrift onderworpen geneesmiddel.

C. ANDERE VOORWAARDEN EN EISEN DIE DOOR DE HOUDER VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN MOETEN WORDEN NAGEKOMEN

- Periodieke veiligheidsverslagen (PSUR's)

De vergunninghouder dient voor dit geneesmiddel periodieke veiligheidsverslagen in, overeenkomstig de vereisten zoals uiteengezet in de lijst van uniale referentiedata en indieningsfrequenties voor periodieke veiligheidsverslagen (EURD-lijst), waarin voorzien wordt in artikel 107 quater, onder punt 7 van Richtlijn 2001/83/EG. Deze lijst is gepubliceerd op het Europese webportaal voor geneesmiddelen.

D. VOORWAARDEN OF BEPERKINGEN MET BETREKKING TOT EEN VEILIG EN DOELTREFFEND GEBRUIK VAN HET GENEESMIDDEL

- Risk Management Plan (RMP - risicobeheerplan)

De vergunninghouder voert de noodzakelijke onderzoeken en maatregelen uit ten behoeve van de geneesmiddelenbewaking, zoals uitgewerkt in het overeengekomen RMP en weergegeven in module 1.8.2 van de handelsvergunning, en in eventuele daaropvolgende overeengekomen RMP-updates.

Een RMP-update wordt ingediend:

- op verzoek van het Europees Geneesmiddelenbureau;
- steeds wanneer het risicomanagementsysteem gewijzigd wordt, met name als gevolg van het beschikbaar komen van nieuwe informatie die kan leiden tot een belangrijke wijziging van de bestaande verhouding tussen de voordelen en risico's of nadat een belangrijke mijlpaal (voor geneesmiddelenbewaking of voor beperking van de risico's tot een minimum) is bereikt.

Mocht het tijdstip van indiening van een periodiek veiligheidsverslag en indiening van de RMP-update samenvallen, dan kunnen beide gelijktijdig worden ingediend.

- **Extra risicobeperkende maatregelen**

De vergunninghouder zal de details van een educatieprogramma overeenkomen met de nationale bevoegde autoriteiten en dient een dergelijk programma te implementeren om ervoor zorg te dragen dat, voor het voorschrijven, alle artsen worden voorzien van een informatiepakket voor beroepsbeoefenaren dat het volgende bevat:

- Educatiemateriaal
- Samenvatting van de Productkenmerken (SPC) en bijsluiters en etiketteringstekst

Hoofdelementen die in het educatiemateriaal dienen te zijn opgenomen

- Dosering

- Toedieningsinstructies
- Informatie over de vorming van een gel-depot en mogelijke reacties op de plaats van injectie
- Informatie over geïdentificeerde en mogelijke risico's

BIJLAGE III
ETIKETTERING EN BIJSLUITER

A. ETIKETERING

GEGEVENS DIE OP DE BUITENVERPAKKING MOETEN WORDEN VERMELD

DOOSJE VOOR FIRMAGON 80 mg poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie

1. NAAM VAN HET GENEESMIDDEL

FIRMAGON 80 mg poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie
degarelix

2. GEHALTE AAN WERKZAME STOF(FEN)

Elke flacon bevat 80 mg degarelix (als acetaat). Na reconstitutie bevat 1 ml van de gereconstitueerde oplossing 20 mg degarelix.

3. LIJST VAN HULPSTOFFEN

Mannitol (E421), water voor injecties

4. FARMACEUTISCHE VORM EN INHOUD

Poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie.

Verpakking met 1 deelverpakking bevat:

1 flacon met 80 mg degarelix (poeder)
1 voorgevulde spuit met 4,2 ml oplosmiddel
1 zuiger
1 flaconadapter
1 injectienaald

Verpakking met 3 deelverpakkingen bevat:

3 flacons met 80 mg degarelix (poeder)
3 voorgevulde spuiten met 4,2 ml oplosmiddel
3 zuigers
3 flaconadapters
3 injectienaalden

5. WIJZE VAN GEBRUIK EN TOEDIENINGSWEG(EN)

Lees voor het gebruik de bijsluiter.
Uitsluitend voor subcutaan gebruik.

6. EEN SPECIALE WAARSCHUWING DAT HET GENEESMIDDEL BUITEN HET ZICHT EN BEREIK VAN KINDEREN DIENT TE WORDEN GEHOUDEN

Buiten het zicht en bereik van kinderen houden.

7. ANDERE SPECIALE WAARSCHUWING(EN), INDIEN NODIG

8. UITERSTE GEBRUIKSDATUM

EXP:

9. BIJZONDERE VOORZORGSMATREGELEN VOOR DE BEWARING

**10. BIJZONDERE VOORZORGSMATREGELEN VOOR HET VERWIJDEREN VAN NIET-
GEBRUIKTE GENEESMIDDELEN OF DAARVAN AFGELEIDE AFVALSTOFFEN
(INDIEN VAN TOEPASSING)**

**11. NAAM EN ADRES VAN DE HOUDER VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE
HANDEL BRENGEN**

Ferring Pharmaceuticals A/S
Kay Fiskers Plads 11
2300 Kopenhagen S
Denemarken
+45 88 33 88 34

12. NUMMER(S) VAN DE VERGUNNING(EN) VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN

EU/1/08/504/001 verpakking met 1 deelverpakking
EU/1/08/504/003 verpakking met 3 deelverpakkingen

13. BATCHNUMMER

Lot:

14. ALGEMENE INDELING VOOR DE AFLEVERING

Geneesmiddel op medisch voorschrift.

15. INSTRUCTIES VOOR GEBRUIK

16. INFORMATIE IN BRAILLE

Rechtvaardiging voor uitzondering van braille is aanvaardbaar.

GEGEVENS DIE IN IEDER GEVAL OP PRIMAIRE KLEINVERPAKKINGEN MOETEN WORDEN VERMELD

FLACON VOOR FIRMAGON 80 mg poeder voor oplossing voor injectie

1. NAAM VAN HET GENEESMIDDEL EN DE TOEDIENINGWEG(EN)

FIRMAGON 80 mg poeder voor injectie
degarelix
uitsluitend SC gebruik

2. WIJZE VAN TOEDIENING

Voor gebruik de bijsluiter lezen.

3. UITERSTE GEBRUIKSDATUM

EXP:

4. BATCHNUMMER

Lot:

5. INHOUD UITGEDRUKT IN GEWICHT, VOLUME OF EENHEID

80 mg

6. OVERIGE

GEGEVENS DIE IN IEDER GEVAL OP PRIMAIRE KLEINVERPAKKINGEN MOETEN WORDEN VERMELD

VOORGEVULDE SPIJT VOOR OPLOSMIDDEL 4,2 ml water voor injecties

1. NAAM VAN HET GENEESMIDDEL EN DE TOEDIENINGWEG(EN)

Oplosmiddel voor FIRMAGON

Water voor injecties

2. WIJZE VAN TOEDIENING

Voor gebruik de bijsluiters lezen.

3. UITERSTE GEBRUIKSDATUM

EXP:

4. BATCHNUMMER

Lot:

5. INHOUD UITGEDRUKT IN GEWICHT, VOLUME OF EENHEID

4,2 ml

6. OVERIGE

GEGEVENS DIE OP DE BUITENVERPAKKING MOETEN WORDEN VERMELD

DOOSJE VOOR FIRMAGON 120 mg poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie

1. NAAM VAN HET GENEESMIDDEL

FIRMAGON 120 mg poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie
degarelix

2. GEHALTE AAN WERKZAME STOF(FEN)

Elke flacon bevat 120 mg degarelix (als acetaat). Na reconstitutie bevat 1 ml van de gereconstitueerde oplossing 40 mg degarelix.

3. LIJST VAN HULPSTOFFEN

Mannitol (E421), water voor injecties

4. FARMACEUTISCHE VORM EN INHOUD

Poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie.

Verpakking met 2 deelverpakkingen bevat:

2 flacons met 120 mg degarelix (poeder)
2 voorgevulde spuitjes met 3 ml oplosmiddel
2 zuigers
2 flaconadapters
2 injectienaalden

5. WIJZE VAN GEBRUIK EN TOEDIENINGSWEG(EN)

Lees voor het gebruik de bijsluiter.
Uitsluitend voor subcutaan gebruik.

6. EEN SPECIALE WAARSCHUWING DAT HET GENEESMIDDEL BUITEN HET ZICHT EN BEREIK VAN KINDEREN DIEN TEGEN TE WORDEN GEHOUDEN

Buiten het zicht en bereik van kinderen houden.

7. ANDERE SPECIALE WAARSCHUWING(EN), INDIEN NODIG

8. UITERSTE GEBRUIKSDATUM

EXP:

9. BIJZONDERE VOORZORGSMATREGELEN VOOR DE BEWARING

**10. BIJZONDERE VOORZORGSMATREGELEN VOOR HET VERWIJDEREN VAN NIET-
GEBRUIKTE GENEESMIDDELEN OF DAARVAN AFGELEIDE AFVALSTOFFEN
(INDIEN VAN TOEPASSING)**

**11. NAAM EN ADRES VAN DE HOUDER VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE
HANDEL BRENGEN**

Ferring Pharmaceuticals A/S
Kay Fiskers Plads 11
2300 Kopenhagen S
Denemarken
+45 88 33 88 34

12. NUMMER(S) VAN DE VERGUNNING(EN) VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN

EU/1/08/504/002

13. BATCHNUMMER

Lot:

14. ALGEMENE INDELING VOOR DE AFLEVERING

Geneesmiddel op medisch voorschrift.

15. INSTRUCTIES VOOR GEBRUIK

16. INFORMATIE IN BRAILLE

Rechtvaardiging voor uitzondering van braille is aanvaardbaar.

GEGEVENS DIE IN IEDER GEVAL OP PRIMAIRE KLEINVERPAKKINGEN MOETEN WORDEN VERMELD

FLACON VOOR FIRMAGON 120 mg poeder voor oplossing voor injectie

1. NAAM VAN HET GENEESMIDDEL EN DE TOEDIENINGWEG(EN)

FIRMAGON 120 mg poeder voor injectie
degarelix
uitsluitend SC gebruik

2. WIJZE VAN TOEDIENING

Voor gebruik de bijsluiter lezen.

3. UITERSTE GEBRUIKSDATUM

EXP:

4. BATCHNUMMER

Lot

5. INHOUD UITGEDRUKT IN GEWICHT, VOLUME OF EENHEID

120 mg

6. OVERIGE

GEGEVENS DIE IN IEDER GEVAL OP PRIMAIRE KLEINVERPAKKINGEN MOETEN WORDEN VERMELD

VOORGEVULDE SPIJT VOOR OPLOSMIDDEL 3 ml water voor injecties

1. NAAM VAN HET GENEESMIDDEL EN DE TOEDIENINGWEG(EN)

Oplosmiddel voor FIRMAGON

Water voor injecties

2. WIJZE VAN TOEDIENING

Voor gebruik de bijsluiter lezen.

3. UITERSTE GEBRUIKSDATUM

EXP:

4. BATCHNUMMER

Lot:

5. INHOUD UITGEDRUKT IN GEWICHT, VOLUME OF EENHEID

3 ml

6. OVERIGE

B. BIJSLUITER

Bijsluiter: informatie voor de gebruiker

FIRMAGON 80 mg poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie Degarelix

Lees goed de hele bijsluiter voordat u dit geneesmiddel gaat gebruiken want er staat belangrijke informatie in voor u.

- Bewaar deze bijsluiter. Misschien heeft u hem later weer nodig.
- Heeft u nog vragen? Neem dan contact op met uw arts
- Krijgt u last van een van de bijwerkingen die in rubriek 4 staan? Of krijgt u een bijwerking die niet in deze bijsluiter staat? Neem dan contact op met uw arts.

Inhoud van deze bijsluiter

1. Wat is FIRMAGON en waarvoor wordt dit middel gebruikt?
2. Wanneer mag u dit middel niet gebruiken of moet u er extra voorzichtig mee zijn?
3. Hoe gebruikt u dit middel?
4. Mogelijke bijwerkingen
5. Hoe bewaart u dit middel?
6. Inhoud van de verpakking en overige informatie

1. Wat is FIRMAGON en waarvoor wordt dit middel gebruikt?

FIRMAGON bevat degarelix.

Degarelix is een synthetische hormoonblokker die gebruikt wordt bij de behandeling van prostaatkanker bij volwassen mannelijke patiënten. Degarelix imiteert een natuurlijk hormoon (gonadotrofine-afgevend hormoon, GnRH) en blokkeert rechtstreeks de effecten daarvan. Hierdoor verlaagt Degarelix onmiddellijk de mannelijke hormoonspiegel testosteron dat prostaatkanker stimuleert.

2. Wanneer mag u dit middel niet gebruiken of moet u er extra voorzichtig mee zijn?

Wanneer mag u dit middel niet gebruiken?

- U bent allergisch voor één van de stoffen in dit geneesmiddel. Deze stoffen kunt u vinden in rubriek 6.

Wanneer moet u extra voorzichtig zijn met dit middel?

Raadpleeg uw arts bij één van de volgende klachten:

- Hart- en vaataandoeningen, hartritme problemen (aritmie), of als u behandeld wordt met medicijnen voor deze aandoening. Het risico op hartritme problemen kan stijgen bij gebruik van FIRMAGON.
- Suikerziekte (diabetes mellitus). Verslechtering of optreden van diabetes kan voorkomen. Als u diabetes heeft moet u wellicht vaker uw bloedglucosespiegel meten.
- Aandoening van de lever. Het kan nodig zijn uw leverfunctie te controleren.
- Aandoening van de nieren. Het gebruik van FIRMAGON is niet onderzocht bij patiënten met een ernstige nierziekte.
- Botontkalking of andere aandoeningen die invloed hebben op de stevigheid van uw botten. Een verlaagde testosteronspiegel kan een verminderde hoeveelheid kalk in de botten veroorzaken (brozer worden van botten).
- Ernstige overgevoeligheid. Het gebruik van FIRMAGON is niet onderzocht bij patiënten met ernstige overgevoeligheidsreacties.

Kinderen en jongeren tot 18 jaar

Geef dit geneesmiddel niet aan kinderen of jongeren tot 18 jaar.

Gebruikt u nog andere geneesmiddelen?

FIRMAGON kan een wisselwerking hebben met sommige medicijnen die gebruikt worden bij de behandeling voor hartritme problemen (bijv. kinidine, procaïnamide, amiodaron en sotalol) of andere

medicijnen die een effect kunnen hebben op het hartritme (bijv. methadon (gebruikt als pijnstiller of ter vermindering van afkickverschijnselen bij een drugsverslaving), moxifloxacin (een antibioticum), antipsychotica).

Gebruikt u naast FIRMAGON nog andere geneesmiddelen, of heeft u dat kort geleden gedaan of bestaat de mogelijkheid dat u in de nabije toekomst andere geneesmiddelen gaat gebruiken? Vertel dat dan uw arts.

Rijvaardigheid en het gebruik van machines

Vermoeidheid en duizeligheid zijn veel voorkomende bijwerkingen die uw rijvaardigheid of vermogen om machines te bedienen negatief kunnen beïnvloeden. Deze bijwerkingen kunnen het gevolg zijn van de behandeling of een effect van een onderliggende ziekte.

3. Hoe gebruikt u dit middel?

Dit geneesmiddel wordt gewoonlijk door een verpleegkundige of arts geïnjecteerd.

De gebruikelijke aanvangsdosis is twee opeenvolgende injecties van 120 mg. Daarna ontvangt u maandelijks een injectie van 80 mg. De injectievloeistof vormt een gel waaruit degarelix wordt afgegeven over een periode van 1 maand.

FIRMAGON dient **UITSLUITEND** onder de huid te worden geïnjecteerd (subcutaan). FIRMAGON mag **NIET** in een bloedvat worden gespoten (intraveneus). Neem voorzorgsmaatregelen om te voorkomen dat er per ongeluk in de ader wordt geïnjecteerd. De injectieplaats in de buikregio varieert.

Bent u vergeten dit middel te gebruiken?

Als u denkt dat uw maandelijks dosis FIRMAGON vergeten is, vertel dit dan aan uw arts.

Heeft u nog andere vragen over het gebruik van dit geneesmiddel? Neem dan contact op met uw arts.

4. Mogelijke bijwerkingen

Zoals elk geneesmiddel kan ook dit geneesmiddel bijwerkingen hebben, al krijgt niet iedereen daarmee te maken.

Een zeer ernstige allergische reactie op dit geneesmiddel komt zelden voor. Als u last krijgt van ernstige huiduitslag, jeuk, kortademigheid of problemen met ademen, neem dan onmiddellijk contact op met uw behandelend arts. Dit kunnen symptomen zijn van een ernstige allergische reactie.

Zeer vaak (bij meer dan 1 op de 10 mensen)

Opvliegers, pijn op de injectieplaats en roodheid. Bijwerkingen op de injectieplaats treden het meest op bij de aanvangsdosis en minder vaak bij de onderhoudsdosis.

Vaak (bij maximaal 1 op de 10 mensen)

- zwelling op de plaats van injectie, bobbeltje en hardheid
- rillingen, koorts of griepachtige ziekte na injectie
- moeite met slapen, vermoeidheid, duizeligheid, hoofdpijn
- gewichtstoename, misselijkheid, diarree, verhoogde leverenzymspiegels
- overmatig transpireren (ook nachtzweeten), uitslag
- bloedarmoede (anemie)
- pijn en klachten van het bewegingsapparaat
- kleiner worden van testikels, zwelling van de borsten, impotentie

Soms (bij maximaal 1 op de 100 mensen)

- verlies van seksueel verlangen, pijn in testikels, pijn in het bekken, uitblijven van een zaadlozing, irritatie van de geslachtsdelen, pijnlijke borsten

- depressie, psychische stoornissen
- roodheid van huid, haaruitval, huid knobbels, verdoofd gevoel
- allergische reacties, netelroos, jeuk
- verminderde eetlust, verstopping, braken, droge mond, buikpijn, naar gevoel in de buik, verhoogd bloedsuiker/diabetes mellitus, verhoogd cholesterol, veranderingen van het calciumgehalte in het bloed, gewichtsverlies
- hoge bloeddruk, veranderingen van het hartritme, veranderingen in elektrocardiogram (verlengd QT-interval), hartkloppingen, kortademigheid, vochtophoping in handen en voeten
- spierzwakte, spierspasmen, zwelling/stijfheid van de gewrichten, botontkalking (osteoporose/osteopenie), pijn in de gewrichten
- vaak moeten plassen, urgentie-plassen (nodig moeten plassen), moeilijke of pijnlijke urinelozing, vaak 's nachts moeten plassen, gestoorde nierfunctie, het niet kunnen ophouden van de plas (incontinentie)
- vertroebeld zicht
- ongemak bij de injectie zoals een verlaagde bloeddruk en een verlaagde hartfrequentie (vasovagale reactie)
- zich niet goed voelen

Zelden (bij maximaal 1 op de 1000 mensen)

- neutropene koorts (zeer laag aantal witte bloedlichaampjes in combinatie met koorts), hartaanval, hartfalen

Zeer zelden (bij maximaal 1 op de 10.000 mensen)

- infectie, abces of het afsterven van weefsel (necrose) op de plaats van injectie.

Het melden van bijwerkingen

Krijgt u last van bijwerkingen, neem dan contact op met uw arts. Dit geldt ook voor mogelijke bijwerkingen die niet in deze bijsluiter staan. U kunt bijwerkingen ook rechtstreeks melden via [het nationale meldsysteem zoals vermeld in aanhangsel V](#). Door bijwerkingen te melden, kunt u ons helpen meer informatie te verkrijgen over de veiligheid van dit geneesmiddel.

5. Hoe bewaart u dit middel?

Buiten het zicht en bereik van kinderen houden.

Gebruik dit geneesmiddel niet meer na de uiterste houdbaarheidsdatum. Die is te vinden op de flacon, injectiespuiten en de buitenverpakking. Daar staat een maand en een jaar. De laatste dag van die maand is de uiterste houdbaarheidsdatum.

Voor dit geneesmiddel zijn er geen speciale bewaarcondities.

Na oplossen

Dit geneesmiddel is stabiel gedurende twee uur bij 25°C.

Vanwege het risico op bacteriële vervuiling moet het product direct worden gebruikt. Als het product niet direct wordt gebruikt, is het gebruik van dit geneesmiddel de verantwoordelijkheid van de gebruiker.

Spoel geneesmiddelen niet door de gootsteen of de WC en gooi ze niet in de vuilnisbak. Vraag uw apotheker wat u met geneesmiddelen moet doen die u niet meer gebruikt. Ze worden dan op een verantwoorde manier vernietigd en komen niet in het milieu terecht.

6. Inhoud van de verpakking en overige informatie

Welke stoffen zitten er in dit middel?

- De werkzame stof in dit middel is degarelix. Elke flacon bevat 80 mg degarelix (als acetaat). Na oplossen bevat 1 ml van de bereide oplossing 20 mg degarelix.
- De andere stof in het poeder is mannitol (E 421).
- Het oplosmiddel is water voor injecties.

Hoe ziet FIRMAGON eruit en hoeveel zit er in een verpakking?

FIRMAGON is een poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie. Het poeder is wit tot gebroken wit. Het oplosmiddel is een heldere, kleurloze vloeistof.

FIRMAGON is beschikbaar in 2 verpakkingsgrootten:

verpakking met 1 deelverpakking bevat:

1 flacon met poeder dat 80 mg degarelix bevat en 1 voorgevulde spuit met 4,2 ml oplosmiddel.
1 zuiger, 1 flaconadapter en 1 injectienaald.

verpakking met 3 deelverpakkingen bevat:

3 flacons met poeder dat 80 mg degarelix bevat en 3 voorgevulde spuiten met 4,2 ml oplosmiddel.
3 zuigers, 3 flaconadapters en 3 injectienaalden.

Niet alle genoemde verpakkingsgrootten worden in de handel gebracht.

Houder van de vergunning voor het in de handel brengen

Ferring Pharmaceuticals A/S
Kay Fiskers Plads 11
DK-2300 Kopenhagen S
Denemarken
Tel. +45 8833 8834

Fabrikant

Ferring GmbH
Wittland 11
D-24109 Kiel
Duitsland

Neem voor alle informatie met betrekking tot dit geneesmiddel contact op met de lokale vertegenwoordiger van de houder van de vergunning voor het in de handel brengen:

België/Belgique/Belgien

Ferring N.V.
Tel/Tél: +32 53 72 92 00
ferringnvs@ferring.be

Lietuva

CentralPharma Communication UAB
Tel: +370 5 243 0444
centralpharma@centralpharma.lt

България

Аквахим АД
Тел: +359 2 807 5022
aquachim@aquachim.bg

Luxembourg/Luxemburg

Ferring N.V.
Belgique/Belgien
Tel/Tél: +32 53 72 92 00
ferringnvs@ferring.be

Česká republika

Ferring Pharmaceuticals CZ s.r.o.
Tel: +420 234 701 333
cz1-info@ferring.com

Magyarország

Ferring Magyarország Gyógyszerkereskedelmi Kft.
Tel: +36 1 236 3800
ferring@ferring.hu

Danmark

Ferring Lægemidler A/S
Tlf: +45 88 16 88 17

Malta

E.J. Busuttil Ltd.
Tel: +356 21447184

info@ejbusutil.com

Deutschland

Ferring Arzneimittel GmbH
Tel: +49 431 5852 0
info-service@ferring.de

Eesti

CentralPharma Communication OÜ
Tel: +372 601 5540
centralpharma@centralpharma.ee

Ελλάδα

Ferring Ελλάς ΜΕΠΕ
Τηλ: +30 210 68 43 449

España

Ferring, S.A.U.
Tel: +34 91 387 70 00
registros@ferring.com

France

Ferring S.A.S.
Tél: +33 1 49 08 67 60
information.medicale@ferring.com

Hrvatska

Clinres farmacija d.o.o.
Tel: +385 1 2396 900

Ireland

Ferring Ireland Ltd.
Tel: +353 1 4637355
enquiries.ireland@ferring.com

Ísland

Vistor hf.
Sími: +354 535 70 00

Italia

Ferring S.p.A.
Tel: +39 02 640 00 11

Κύπρος

A. Potamitis Medicare Ltd
Τηλ: +357 22583333
a.potamitismedicare@cytanet.com.cy

Latvija

CentralPharma Communication SIA
Tālrs: +371 674 50497
centralpharma@centralpharma.lv

Nederland

Ferring B.V.
Tel: +31 235680300
infoNL@ferring.com

Norge

Ferring Legemidler AS
Tlf: +47 22 02 08 80
mail@oslo.ferring.com

Österreich

Ferring Arzneimittel Ges.m.b.H.
Tel: +43 1 60 8080
office@ferring.at

Polska

Ferring Pharmaceuticals Poland Sp. z o.o.
Tel: +48 22 246 06 80
ferring@ferring.pl

Portugal

Ferring Portuguesa – Produtos Farmacêuticos,
Sociedade Unipessoal, Lda.
Tel: +351 21 940 51 90
geral@ferring.com

România

Ferring Pharmaceuticals Romania SRL
Tel: +40 356 113 270

Slovenija

SALUS, Veletrgovina, d.o.o.
Tel: +386 1 5899 179
regulatory@salus.si

Slovenská republika

Ferring Slovakia s.r.o.
Tel: +421 2 54 416 010
SK0-Recepcia@ferring.com

Suomi/Finland

Ferring Lääkkeet Oy
Puh/Tel: +358 207 401 440
info@ferring.fi

Sverige

Ferring Läkemedel AB
Tel: +46 40 691 69 00
info@ferring.se

United Kingdom

Ferring Pharmaceuticals Ltd.
Tel: +44 844 931 0050
contact2@ferring.com

Deze bijsluiter is voor het laatst goedgekeurd in {MM/JJJJ}.

Meer informatie over dit geneesmiddel is verkrijgbaar op de website van het Europees Geneesmiddelenbureau (<http://www.ema.europa.eu>).

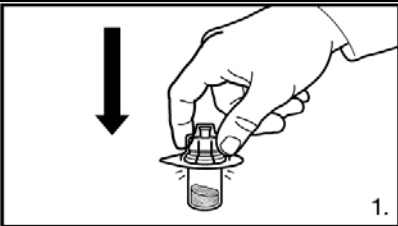
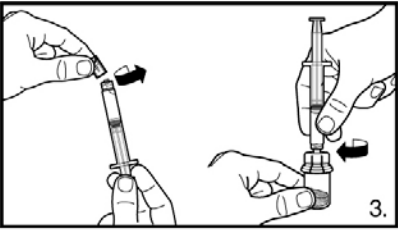
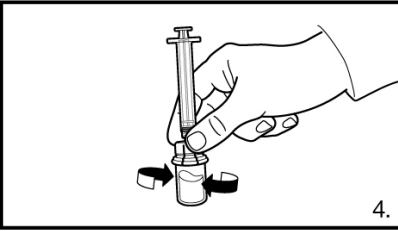
De volgende informatie is alleen bestemd voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg:

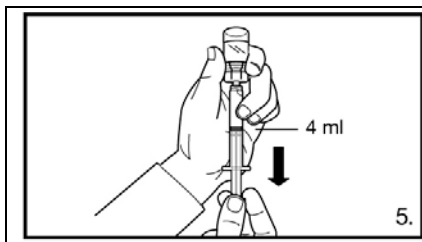
Aanwijzingen voor een juist gebruik

OPMERKING:

- **SCHUD DE FLACONS NIET**

De verpakking bevat 1 flacon poeder en 1 voorgevulde spuit oplosmiddel die voorbereid moeten worden voor subcutane injectie (s.c.).

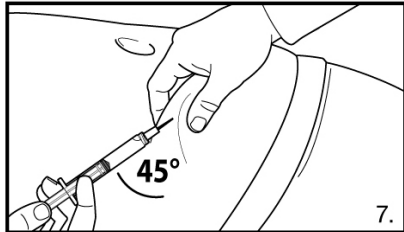
	<p>1. Haal de flaconadapter uit de verpakking. Maak de adapter vast aan de flacon met poeder door de adapter naar beneden te drukken totdat de punt door de rubberen dop van de flacon wordt geduwd en de adapter vastklikt.</p>
<p>2. Maak de zuiger vast aan de voorgevulde spuit.</p>	
	<p>3. Haal het dopje van de voorgevulde spuit. Maak de spuit vast aan de poederflacon door deze op de adapter te draaien. Breng al het oplosmiddel over in de poederflacon.</p>
	<p>4. Draai de flacon voorzichtig rond terwijl de spuit nog steeds aan de adapter zit, totdat de vloeistof helder en zonder onopgelost poeder of deeltjes is. Indien het poeder zich aan de flaconwand hecht boven het vloeistofniveau, dient de flacon schuin te worden gehouden. Niet schudden, om schuimvorming te voorkomen.</p> <p>Een randje met kleine luchtbelletjes rond het vloeistofoppervlak is acceptabel. De oplosprocedure duurt doorgaans, maar een paar minuten maar kan in sommige gevallen 15 minuten duren.</p>

5. Draai de flacon ondersteboven en trek vloeistof op tot aan de markering op de injectiespuit.

Verzekert u er altijd van het exacte volume op te trekken en corrigeer voor eventuele luchtbelllen.

6. Haal de spuit van de flaconadapter en zet de naald voor diepe subcutane injectie op de spuit.

7. Dien een diepe subcutane injectie toe. Pak hiervoor een huidplooi van de buik en trek het subcutane weefsel omhoog. Breng de naald diep in onder een hoek van **minimaal 45 graden**.

Injecteer langzaam **4 ml FIRMAGON 80 mg** direct na reconstitutie.*

8. De injecties dienen niet te worden toegediend op plaatsen waar de patiënt aan druk wordt blootgesteld, zoals dichtbij de riem of tailleband, of vlakbij de ribben.

Zet de injectie niet direct in een ader. Trek de zuiger voorzichtig terug om te controleren of er bloed geaspireerd wordt. Indien er bloed in de spuit terecht komt kan het geneesmiddel niet langer gebruikt worden. Breek de procedure af en verwijder de spuit en de naald (los een nieuwe dosis op voor de patiënt).

* Aangetoond fysisch-chemisch stabiel gedurende twee uur bij 25°C. Vanuit microbiologisch oogpunt dient het product direct te worden gebruikt, tenzij het risico op microbiële infecties door de reconstitutiemethode wordt uitgesloten. Indien het product niet direct gebruikt wordt zijn de bewaartijd en –omstandigheden de verantwoordelijkheid van de gebruiker.

Bijsluiter: informatie voor de gebruiker

FIRMAGON 120 mg poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie Degarelix

Lees goed de hele bijsluiter voordat u dit geneesmiddel gaat gebruiken want er staat belangrijke informatie in voor u.

- Bewaar deze bijsluiter. Misschien heeft u hem later weer nodig.
- Heeft u nog vragen? Neem dan contact op met uw arts.
- Krijgt u last van een van de bijwerkingen die in rubriek 4 staan? Of krijgt u een bijwerking die niet in deze bijsluiter staat? Neem dan contact op met uw arts.

Inhoud van deze bijsluiter

1. Wat is FIRMAGON en waarvoor wordt dit middel gebruikt?
2. Wanneer mag u dit middel niet gebruiken of moet u er extra voorzichtig mee zijn?
3. Hoe gebruikt u dit middel?
4. Mogelijke bijwerkingen
5. Hoe bewaart u dit middel?
6. Inhoud van de verpakking en overige informatie

1. Wat is FIRMAGON en waarvoor wordt dit middel gebruikt?

FIRMAGON bevat degarelix.

Degarelix is een synthetische hormoonblokker die gebruikt wordt bij de behandeling van prostaatkanker bij volwassen, mannelijke patiënten. Degarelix imiteert een natuurlijk hormoon (gonadotrofine-afgevend hormoon, GnRH) en blokkeert rechtstreeks de effecten daarvan. Hierdoor verlaagt Degarelix onmiddellijk de mannelijke hormoonspiegel testosteron dat prostaatkanker stimuleert.

2. Wanneer mag u dit middel niet gebruiken of moet u er extra voorzichtig mee zijn?

Wanneer mag u dit middel niet gebruiken?

- U bent allergisch voor één van de stoffen in dit geneesmiddel. Deze stoffen kunt u vinden in rubriek 6.

Wanneer moet u extra voorzichtig zijn met dit middel?

Raadpleeg uw arts bij één van de volgende klachten:

- Hart- en vaataandoeningen, hartritme problemen (aritmie), of als u behandeld wordt met medicijnen voor deze aandoening. Het risico op hartritme problemen kan stijgen bij gebruik van FIRMAGON.
- Suikerziekte (diabetes mellitus). Verslechtering of optreden van diabetes kan voorkomen. Als u diabetes heeft moet u wellicht vaker uw bloedglucosespiegel meten.
- Aandoening van de lever. Het kan nodig zijn uw leverfunctie te controleren.
- Aandoening van de nieren. Het gebruik van FIRMAGON is niet onderzocht bij patiënten met een ernstige nierziekte.
- Botontkalking of andere aandoeningen die invloed hebben op de stevigheid van uw botten. Een verlaagde testosteronspiegel kan een verminderde hoeveelheid kalk in de botten veroorzaken (brozer worden van botten).
- Ernstige overgevoeligheid. Het gebruik van FIRMAGON is niet onderzocht bij patiënten met ernstige overgevoelighedsreacties.

Kinderen en jongeren tot 18 jaar

Geef dit geneesmiddel niet aan kinderen of jongeren tot 18 jaar.

Gebruikt u nog andere geneesmiddelen?

FIRMAGON kan een wisselwerking hebben met sommige medicijnen die gebruikt worden bij de behandeling voor hartritme problemen (bijv. kinidine, procaïnamide, amiodaron en sotalol) of andere medicijnen die een effect kunnen hebben op het hartritme (bijv. methadon (gebruikt als pijnstillers of ter vermindering van afkickverschijnselen bij een drugsverslaving), moxifloxacin (een antibioticum), antipsychotica).

Gebruikt u naast FIRMAGON nog andere geneesmiddelen, of heeft u dat kort geleden gedaan of bestaat de mogelijkheid dat u in de nabije toekomst andere geneesmiddelen gaat gebruiken? Vertel dat dan uw arts.

Rijvaardigheid en het gebruik van machines

Vermoeidheid en duizeligheid zijn veel voorkomende bijwerkingen die uw rijvaardigheid of vermogen om machines te bedienen negatief kunnen beïnvloeden. Deze bijwerkingen kunnen het gevolg zijn van de behandeling of een effect van een onderliggende ziekte.

3. Hoe gebruikt u dit middel?

Dit geneesmiddel wordt gewoonlijk door een verpleegkundige of arts geïnjecteerd.

De gebruikelijke aanvangsdosis is twee opeenvolgende injecties van 120 mg. Daarna ontvangt u maandelijks een injectie van 80 mg. De injectievloeistof vormt een gel waaruit degarelix wordt afgegeven over een periode van 1 maand.

FIRMAGON dient **UITSLUITEND** onder de huid te worden geïnjecteerd (subcutaan). FIRMAGON mag **NIET** in een bloedvat worden gespoten (intraveneus). Neem voorzorgsmaatregelen om te voorkomen dat er per ongeluk in de ader wordt geïnjecteerd. De injectieplaats in de buikregio varieert.

Bent u vergeten dit middel te gebruiken?

Als u denkt dat uw maandelijkse dosis FIRMAGON vergeten is, vertel dit dan aan uw arts.

Heeft u nog andere vragen over het gebruik van dit geneesmiddel? Neem dan contact op met uw arts.

4. Mogelijke bijwerkingen

Zoals elk geneesmiddel kan ook dit geneesmiddel bijwerkingen hebben, al krijgt niet iedereen daarmee te maken.

Een zeer ernstige allergische reactie op dit geneesmiddel komt zelden voor. Als u last krijgt van ernstige huiduitslag, jeuk, kortademigheid of problemen met ademen, neem dan onmiddellijk contact op met uw behandelend arts. Dit kunnen symptomen zijn van een ernstige allergische reactie.

Zeer vaak (bij meer dan 1 op de 10 mensen)

Opvliegers, pijn op de injectieplaats en roodheid. Bijwerkingen op de injectieplaats treden het meest op bij de aanvangsdosis en minder vaak bij de onderhoudsdosis.

Vaak (bij maximaal 1 op de 10 mensen)

- zwelling op de plaats van injectie, bobbeltje en hardheid
- rillingen, koorts of griepachtige ziekte na injectie
- moeite met slapen, vermoeidheid, duizeligheid, hoofdpijn
- gewichtstoename, misselijkheid, diarree, verhoogde leverenzymspiegels
- overmatig transpireren (ook nachtzweeten), uitslag
- bloedarmoede (anemie)
- pijn en klachten van het bewegingsapparaat
- kleiner worden van testikels, zwelling van de borsten, impotentie

Soms (bij maximaal 1 op de 100 mensen)

- verlies van seksueel verlangen, pijn in testikels, pijn in het bekken, uitblijven van een zaadlozing, irritatie van de geslachtsdelen, pijnlijke borsten
- depressie, psychische stoornissen
- roodheid van huid, haaruitval, huid knobbels, verdoofd gevoel
- allergische reacties, netelroos, jeuk
- verminderde eetlust, verstopping, braken, droge mond, buikpijn, naar gevoel in de buik, verhoogd bloedsuiker/diabetes mellitus, verhoogd cholesterol, veranderingen in het calciumgehalte in het bloed, gewichtsverlies
- hoge bloeddruk, veranderingen in het hartritme, veranderingen in electrocardiogram (verlengd QT-interval), hartkloppingen, kortademigheid, vochtophoping in handen en voeten
- spierzwakte, spierspasmen, zwelling/stijfheid van de gewrichten, botontkalking (osteoporose/osteopenie), pijn in de gewrichten
- vaak moeten plassen, urgentie-plassen (nodig moeten plassen), moeilijke of pijnlijke urinelozing, vaak 's nachts moeten plassen, gestoorde nierfunctie, het niet kunnen ophouden van de plas (incontinentie)
- vertroebeld zicht
- ongemak bij de injectie zoals een verlaagde bloeddruk en een verlaagde hartfrequentie (vasovagale reactie)
- zich niet goed voelen

Zelden (bij maximaal 1 op de 1000 mensen)

- neutropene koorts (zeer laag aantal witte bloedlichaampjes in combinatie met koorts), hartaanval, hartfalen.

Zeer zelden (bij maximaal 1 op de 10.000 mensen)

- infectie, abces of het afsterven van weefsel (necrose) op de plaats van injectie.

Het melden van bijwerkingen

Krijgt u last van bijwerkingen, neem dan contact op met uw arts. Dit geldt ook voor mogelijke bijwerkingen die niet in deze bijsluiter staan. U kunt bijwerkingen ook rechtstreeks melden via [het nationale meldsysteem zoals vermeld in aanhangsel V](#). Door bijwerkingen te melden, kunt u ons helpen meer informatie te verkrijgen over de veiligheid van dit geneesmiddel.

5. Hoe bewaart u dit middel?

Buiten het zicht en bereik van kinderen houden.

Gebruik dit geneesmiddel niet meer na de uiterste houdbaarheidsdatum. Die is te vinden op de flacon, injectiespuiten en de buitenverpakking. Daar staat een maand en een jaar. De laatste dag van die maand is de uiterste houdbaarheidsdatum.

Voor dit geneesmiddel zijn er geen speciale bewaarcondities.

Na oplossen

Dit geneesmiddel is stabiel gedurende twee uur bij 25°C.

Vanwege het risico op bacteriële vervuiling moet het product direct worden gebruikt. Als het product niet direct wordt gebruikt, is het gebruik van dit geneesmiddel de verantwoordelijkheid van de gebruiker.

Spoel geneesmiddelen niet door de gootsteen of de WC en gooi ze niet in de vuilnisbak. Vraag uw apotheker wat u met geneesmiddelen moet doen die u niet meer gebruikt. Ze worden dan op een verantwoorde manier vernietigd en komen niet in het milieu terecht.

6 Inhoud van de verpakking en overige informatie

Welke stoffen zitten er in dit middel?

- De werkzame stof in dit middel is degarelix. Elke flacon bevat 120 mg degarelix (als acetaat). Na oplossen bevat 1 ml van de bereide oplossing 40 mg degarelix.
- De andere stof in het poeder is mannitol (E 421).
- Het oplosmiddel is water voor injecties.

Hoe ziet FIRMAGON eruit en hoeveel zit er in een verpakking?

FIRMAGON is een poeder en oplosmiddel voor oplossing voor injectie. Het poeder is wit tot gebroken wit. Het oplosmiddel is een heldere, kleurloze vloeistof.

verpakking met 2 deelverpakkingen bevat:

2 flacons met poeder die 120 mg degarelix bevatten en 2 voorgevulde spuiten met 3 ml oplosmiddel.
2 zuigers, 2 flaconadapters en 2 injectienaalden.

Houder van de vergunning voor het in de handel brengen

Ferring Pharmaceuticals A/S
Kay Fiskers Plads 11
DK-2300 Kopenhagen S
Denemarken
Tel. +45 8833 8834

Fabrikant

Ferring GmbH
Wittland 11
D-24109 Kiel
Duitsland

Neem voor alle informatie met betrekking tot dit geneesmiddel contact op met de lokale vertegenwoordiger van de houder van de vergunning voor het in de handel brengen:

België/Belgique/Belgien

Ferring N.V.
Tel/Tél: +32 53 72 92 00
ferringnvs@ferring.be

Lietuva

CentralPharma Communication UAB
Tel: +370 5 243 0444
centralpharma@centralpharma.lt

България

Аквахим АД
Тел: +359 2 807 5022
aquachim@aquachim.bg

Luxembourg/Luxemburg

Ferring N.V.
Belgique/Belgien
Tel/Tél: +32 53 72 92 00
ferringnvs@ferring.be

Česká republika

Ferring Pharmaceuticals CZ s.r.o.
Tel: +420 234 701 333
cz1-info@ferring.com

Magyarország

Ferring Magyarország Gyógyszerkereskedelmi Kft.
Tel: +36 1 236 3800
ferring@ferring.hu

Danmark

Ferring Lægemidler A/S
Tlf: +45 88 16 88 17

Malta

E.J. Busuttil Ltd.
Tel: +356 21447184
info@ejbusuttil.com

Deutschland

Ferring Arzneimittel GmbH
Tel: +49 431 5852 0
info-service@ferring.de

Nederland

Ferring B.V.
Tel: +31 235680300
infoNL@ferring.com

Eesti

CentralPharma Communication OÜ
Tel: +372 601 5540
centralpharma@centralpharma.ee

Ελλάδα

Ferring Ελλάς ΜΕΠΕ
Τηλ: +30 210 68 43 449

España

Ferring, S.A.U.
Tel: +34 91 387 70 00
registros@ferring.com

France

Ferring S.A.S.
Tél: +33 1 49 08 67 60
information.medicale@ferring.com

Hrvatska

Clinres farmacija d.o.o.
Tel: +385 1 2396 900

Ireland

Ferring Ireland Ltd.
Tel: +353 1 4637355
enquiries.ireland@ferring.com

Ísland

Vistor hf.
Sími: +354 535 70 00

Italia

Ferring S.p.A.
Tel: +39 02 640 00 11

Κύπρος

A. Potamitis Medicare Ltd
Τηλ: +357 22583333
a.potamitismedicare@cytanet.com.cy

Latvija

CentralPharma Communication SIA
Tāl: +371 674 50497
centralpharma@centralpharma.lv

Norge

Ferring Legemidler AS
Tlf: +47 22 02 08 80
mail@oslo.ferring.com

Österreich

Ferring Arzneimittel Ges.m.b.H.
Tel: +43 1 60 8080
office@ferring.at

Polska

Ferring Pharmaceuticals Poland Sp. z o.o.
Tel: +48 22 246 06 80
ferring@ferring.pl

Portugal

Ferring Portuguesa – Produtos Farmacêuticos,
Sociedade Unipessoal, Lda.
Tel: +351 21 940 51 90
geral@ferring.com

România

Ferring Pharmaceuticals Romania SRL
Tel: +40 356 113 270

Slovenija

SALUS, Veletrgovina, d.o.o.
Tel: +386 1 5899 179
regulatory@salus.si

Slovenská republika

Ferring Slovakia s.r.o.
Tel: +421 2 54 416 010
SK0-Recepcia@ferring.com

Suomi/Finland

Ferring Lääkkeet Oy
Puh/Tel: +358 207 401 440
info@ferring.fi

Sverige

Ferring Läkemedel AB
Tel: +46 40 691 69 00
info@ferring.se

United Kingdom

Ferring Pharmaceuticals Ltd.
Tel: +44 844 931 0050
contact2@ferring.com

Deze bijsluiter is voor het laatst goedgekeurd in {MM/JJJJ}.

Meer informatie over dit geneesmiddel is verkrijgbaar op de website van het Europees Geneesmiddelenbureau (<http://www.ema.europa.eu>).

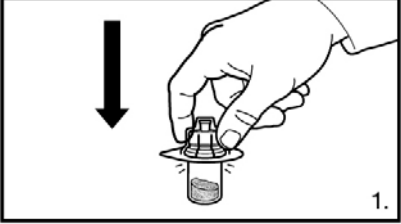
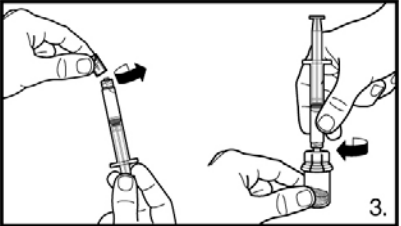
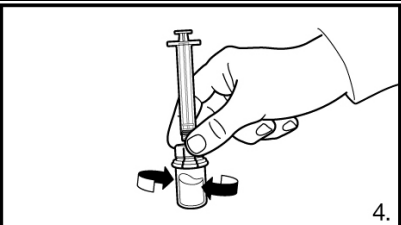
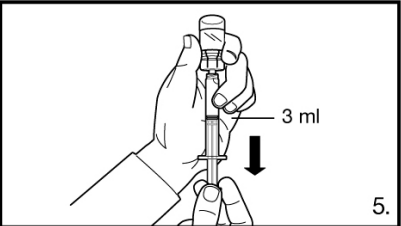
De volgende informatie is alleen bestemd voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg:

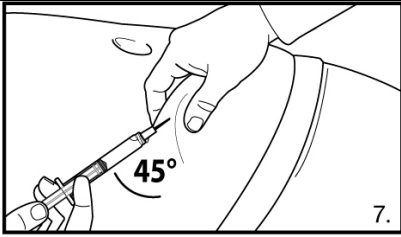
Aanwijzingen voor een juist gebruik

OPMERKING:

- **SCHUD DE FLACONS NIET**

De verpakking bevat 2 flacons met poeder en twee voorgevulde spuitjes met oplosmiddel die voorbereid moeten worden voor subcutane injectie. Daarom moet de hieronder beschreven procedure twee maal herhaald worden.

 <p>1.</p>	<p>1. Haal de flaconadapter uit de verpakking. Maak de adapter vast aan de flacon met poeder door de adapter naar beneden te drukken totdat de punt door de rubberen dop van de flacon wordt gedruwd en de adapter vastklikt.</p>
<p>2. Maak de zuiger vast aan de voorgevulde spuit.</p>	
 <p>3.</p>	<p>3. Haal het dopje van de voorgevulde spuit. Maak de spuit vast aan de poederflacon door deze op de adapter te draaien. Breng al het oplosmiddel over in de poederflacon.</p>
 <p>4.</p>	<p>4. Draai de flacon voorzichtig rond terwijl de spuit nog steeds aan de adapter zit, totdat de vloeistof helder en zonder onopgelost poeder of deeltjes is. Indien het poeder zich aan de flaconwand hecht boven het vloeistofniveau, dient de flacon schuin te worden gehouden. Niet schudden, om schuimvorming te voorkomen</p> <p>Een randje met kleine luchtbelletjes rond het vloeistofoppervlak is acceptabel. De oplosprocedure duurt doorgaans maar een paar minuten, maar kan in sommige gevallen 15 minuten duren.</p>
 <p>3 ml</p> <p>5.</p>	<p>5. Draai de flacon ondersteboven en trek vloeistof op tot aan de markering op de injectiespuit. Verzekert u er altijd van het exacte volume op te trekken en corrigeer voor eventuele luchtballen.</p>
<p>6. Haal de spuit van de flaconadapter en zet de naald voor diepe subcutane injectie op de spuit.</p>	

7. Dien een diepe subcutane injectie toe. Pak hiervoor een huidplooi van de buik en trek het subcutane weefsel omhoog. Breng de naald diep in onder een hoek van **minimaal 45 graden**.

Injecteer langzaam **3 ml FIRMAGON 120 mg** direct na reconstitutie.*

8. De injecties dienen niet te worden toegediend op plaatsen waar de patiënt aan druk wordt blootgesteld, zoals dichtbij de riem of tailleband, of vlakbij de ribben.

Zet de injectie niet direct in een ader. Trek de zuiger voorzichtig terug om te controleren of er bloed geaspireerd wordt. Indien er bloed in de spuit terecht komt kan het geneesmiddel niet langer gebruikt worden. Breek de procedure af en verwijder de spuit en de naald (los een nieuwe dosis op voor de patiënt).

9. Herhaal de oplosprocedure voor de tweede dosis. Kies een andere injectieplaats **en injecteer 3,0 ml**.

* Aangetoond fysisch-chemisch stabiel gedurende twee uur bij 25°C. Vanuit microbiologisch oogpunt dient het product direct te worden gebruikt, tenzij het risico op microbiële infecties door de reconstitutiemethode wordt uitgesloten. Indien het product niet direct gebruikt wordt zijn de bewaartijd en –omstandigheden de verantwoordelijkheid van de gebruiker.